48Մ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 942 Կ. ՊՈԼԻՍ ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 20 ՅՈՒԼԻՍ/2 ՕԳՈՍՏՈՍ 1904 19 ՁԷՄԱՁԻԻԼ ԷՎՎԷԼ 1322 — 20 ԹԷՄՈՒԶ 13Մ

Journal Arménien
MANZOUMÉ-I-EFKIAR
Grand' Rue de la S-Porte,
CONSTANTINOPLE

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ
ՈՐՈՒ Կ'ՈՒՂՂՈՒԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
38, Գլ. ՊՈՒԼԻՍ Ալի Մահմէտի, 38

Խմբագրութեան ուղղուած գրութիւններ եւ լրեր որուիր։

Մանզումէ Էֆքեար

ՀԱՅԱԳԻՏԱԿԱՆ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

منظومهٔ افكار
ارمنيجه بوى وسياسى غزته‌در
صاحبى امتيازى : اوهانس قريم
ادارهٔ خانه‌سى : باب عالى جاده‌سنده نومرو ۳۸

ԳԻՆԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

	Տարեկան	Վեցամեայ
Գլուխ համար	80 ղր.	50 ղր.
Գաւառներու համար	108 »	60 »
Արտասահմանի համար	25 ֆր.	13 ֆր.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ սենտիմի համար, տողը 5 ղրուշ,
Մէկ սենտիմ աւելի ծանուցմանց համար
մանաւոր պայմաններ։

10 ՓԱՐԱ — ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ "ՄԱՆԶՈՒՄԷ„ ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ — 10 ՓԱՐԱ

Ազգային Կեանքը

Պէրպէրեանական Լեզուի

Լեզուապայքարին վրայէն քառորդ դար մը անցնելէ և Իւթիւճեանի գերեզմանը ողողուելէ ետք, ուշ մնացած հանդիսականներու երեւոյթը չպիտի ունենանք, չեմ գիտեր, երբ լեզուական խնդիր մը նետենք դարձեալ հրապարակ։

Բայց ընդունեցէք թէ, յաճախ մարդ մտադիր չեղած ատեն, կը մղուի, կը տարուի ակամայ ո և է սարքումի. ա՛նքան փորձարկու և գրգռիչ կ'ըլլան հրաւիրակները։

Այս կարգէն է նաև Պէրպէրեանի գրած ու գործածած լեզուն, որուն վրայ չպիտի անդրադառնայինք, եթէ իր տարեկան նդէպներուն գացողները չի լսէին ճառերու ասղանցում մը, նոյն այդ խառնածին, անկանոն և քաղաքացիական իրաւունքէ զուրկ չեչտերով և քերականութիւնով չաղապատուած։

Աշխարհաբարի սա կուռ և արուեստոտ ուռճացումին մէջ, երբ ան կատարեալ լեզուի մը ամէն օժիտներովը կը փառապակուի, այն հաւատքը ունէինք թէ, ա՛լ քերականական խառնակութեան մը մէջ չպիտի կորսուէինք և ո և է գրող տկար փորձը չպիտի ընէր արդարացումէ զուրկ յետսահայեացութիւն մը գործել դէպի նախորդ լեզուական անհարթութիւնները։

Հին սերունդի կամ նոր սերունդի խնդիր չկայ լեզուական այս հարցին մէջ, որովհետեւ քանի՛ քանի հին գրպրոցի անդամներ կան, որոնք նախանձելի աղուորութիւնով մը օրուան գրական լեզուն կ'ստորագրեն, մինչդեռ ադին կը տեսնենք Պէրպէրեանի սեմէն հազիւ դուրս թռչող նորափետուրներ, որոնց գրած լեզուն, ...Ֆիզիֆա Պոլոս պատուելին անգամ չէ չարադրած։

Նախասիրութիւնները, որոշ սահմանի մը մէջ քննադատելի չեն կրնար ըլլալ։ Եելէյնեան մը, իբր մեր նախնի լեզուին ջերմեռանդ քուրմ, կրնայ գրաբար գրել ժամանցի համար. Գարագաշեան մը կամ Դուրգէն մը, իրենց հայկաբանի ընթացիկ դրամագլուխին պահեստի վերածուիլը տեսնելով, գրաբարին կատարելութեան մահմերձի մէկ նմոյշը չոգացնելու համար կրնան ճաւսակ Ոսկեղեղն Դպրութեան մը հրատարակել. նո՛յն իսկ, քիչ մըն ալ առաջ երթալով, կրնանք ըսել թէ Պէրպէրեան կրնայ իր նախասիրութիւնը պահել իր գրականութեան համար, բայց ո և է արդարացում չենք տար, երբ տեսնենք որ ամբողջ դպրոցական սերունդ մը կը շաղուի, կը շղթայուի այդ լեզուացանցին մէջ, հրապարակի վրայ այլ եւս քմծիծաղի և լեզուաձուութիւններու արժանացած այդ անքերական քերականութեան մէջ։

Պահանջելը թէ մեր տղաքը իրենց խօսած այխարհաբարը գրելու արուեստը ունենալու են, գրաբարը իբր մայր կամ աղբիւր լեզու սովրելով՝ զգուշանալու են անոր խառնուրդներէն, ասոնք պահանջել մանաւանդ երկրորդական կրթարաններէ, իրաւունք մը չէ թէ՝ ժամանակի ոգիին և թէ արդի կազմակերպած գրականութեան անունով։

Երբ լեզուական կաճառներ ունենայինք ուր մարդիկ իրենց հետեւողներ, իրենց համախոհներ փնտռէին ու կշտացնէին, այն ատեն կրնանք ընդունիլ թէ մեր արժանաւոր ուսուցչապետը լաւագոյն բրօբականցիսքը պիտի ըլլար մարդ հատցնելու համար։ Սակայն երբ Պէրպէրեան սանները իրենց լեզուն պիտի գործածեն դուրսը, առեւտրական թղթակցութիւններու, մտերմական նամակներու և կամ լրագիրներու մէջ, այն ատեն ճիշդ տարուան մը սրբագրութեան կը կարօտին, ճամբու գալու համար։

Երկայն նմոյշի պէտք չեմ տեսներ։ Պէրպէրեան սանը նոհա կը գրէ անոնցի տեղ, ոյ՝ ոուցի տեղ, մնայ բարեաւ մնայ բարովի տեղ, եօթնեւսասն՝ տասնեօթի տեղ և... տանց՝ տուներու տեղ... ու չարունակարա՛ր...։

Բայց պատճառին տեղ արդիւնքին վրայ ծանրանալ սխալ պիտի ըլլայ, երբ աշակերտը կը քննադատենք, կարժէ՝ որ քիչ մըն ալ դաստիարակը նկատի առնենք, Պէրպէրեան էֆ.ի լեզուին վրայ խօսինք։

* *

Պէրպէրեան երկու լեզու ունի, գրբած լեզուն և խօսած լեզուն։

Թէ ո՛րքան տարբերութիւն կայ այս երկուքին մէջ, շատ լաւ կրնան ի վեր հանել անոնք որոնք լսած են իր պերճ բանախօսութիւնները և հետեւած իր հրատարակած գրութիւններուն։

Համբարձումին օրը, Հիւանդանոցին սեղանին վրայ, իր արտասանած գեղեցիկ բաժակաճառին մէջ, աշխարհաբարը նորահաս աղջկան մը գրաւիչ տարրերը և մաքրակրօնութիւնը ունէր ընդհանուր կերպով, մինչ իր վերջին երկը, Խոհի եւ Ցուօքը ճաշակի ու լեզուի նորօրինակ նմոյշ մը կրնանք հռչակել, քննադատութեան խիղաճ բառովը։

Հո՛ս է հակոտնկութիւնը որ ըմբռնումի մը չուրջը կը դառնայ։

Պէրպէրեան էֆ. կ'երեւի թէ պէտք եղած արուեստը, ներդաշնակութիւնը և գեղեցկութիւնը չի գտներ արդի աշխարհաբարին մէջ որ, իր գրուածքները կ'ածանցէ, կը յօդուորէ և կը պատուաստէ, գրաբարի ատանդական ձեւերով, մշտնիկներով և հոլովներով։ Ճաշակ մը, որ նոր կերպասին վրայ մշած զարդարանքներ անցնելէն ուրիշ բանի չէ կարելի նմանցնել։

Զպիտի ըսենք թէ, վաղեմի դաստիարակը եթէ այդքան ընտրողական լեզու մը ունի, ինչո՞ւ իր խօսած ատեն ալ չի կրնար կիրարկել զայն.—որովհետեւ մարդ աւելի խնամք կրնայ տանիլ գրութեան մը, քան խօսուածքին, ուր առաջին հոգը ո՛չ թէ լեզուն այլ գաղափարներու շղթայումը պահելն է։

Ուրեմն գրաւոր լեզո՛ւն է որ խընդրի առարկայ է հիմա։

«Բարւոյն, ճշմարտին և գեղեցկին...»

Քանդրէինգ տարիէ ի վեր այս անուշ ձայնարկութիւնը կը լսենք Պէրպէրեանի բերանէն, հանդէսի մէջ, համախմբումի ատեն, յօդուածներու անկիւնը, գիրքերու խորը, ամէն տեղ, ամէն ատեն, այնպէս որ այլ ևս այդ նախադասութիւնը տեսակ մը յուշարարը եղած է Սկիւտարի կրթարանին հիմնադրին։

«Եւ գեղեցկին...»

Եւ մենք ալ որ կը հաւատանք թէ Պէրպէրեան իր քարոզութեան, իր սկզբունքին մարդն է, այսօր, Գեղեցիկը ընդունելով իր ոճն ու գրականութիւնը, պէտք պիտի զգանք կրակը նետել մեր մնացեալ գրականութիւնը, Զօրապի Նորավէպներէն մինչեւ Սիպիլի քերթուածները, որովհետեւ չեն գրուած այն ոճով որով կը բնորոշուի Գեղեցկին, Բարւոյն և Ճշմարտին խանդավառ առաքեալը։

Ասիկա չափազա՞նց է և ճշմարտութեան դէմ։

Ո՞վ կ'ըսէ թէ այխարհարարը, իր արդի կազմակերպութիւնով տկար է՝ ճշմարիտ գրականութեան երեք սիւները՝ Արուեստը, Գաղափարը և Զգացումը արտայայտելու իրենց բոլոր պերճութեանը մէջ։ Աշխարհարարի նշանակելի գրականութիւն մը ունինք, ո՛ր միայն կը բաւէ արդի լեզուն անմահացնելու։ Անոր դէմ ոգորիլ, զայն արհամարհելը հսկայ վրէպ մըն է, որ ո՛չ մէկ կողմէ կրնայ քաջալերուիլ։

Պէրպէրեան էֆ.ի և իր շա՛տ շատ մէկ քանի համախոհները —եթէ կան— այս ճամբուն կը հետեւին կարծեմ, երկու տեսակէտներով. Նախ, որովհետեւ կ'ըսեն, Աշխարհարարի քերականութիւնը իր վերջնական հանգրուանին չէ հասած, և երկրորդ, ճաշակի համար։

Աշխարհարարի վճռական քերականութեան հարցը, այնպէս կը հաւատամ թէ, վերջացած կը նկատուի քիչ շատ, որովհետեւ լեզուական միօրինակութիւնը արդէն կը տիրէ բոլոր գրուածներուն և թերթերուն մէջ, բացի փոքրիկ տարբերութիւններէ որոնք աննկատելի են։ Մնաց որ քերականական վճիռը կը սաղմնաւորի գործածուած լեզուէն, և երբ ընդհանուրին մէջ մէկ քանի չեղուներ ըլլան, և ասիկա Պէրպէրեանի պէս հեղինակաւոր անձի մը կողմէ, այն ատեն բնական է որ այդ գործը դեղեւի, հոգ չէ թէ աննշան ըլլան այդ դեղեւումները։

Գալով ճաշակի խնդիրին, ի՛նչ հարկ ծանրանալու։ Խոհի եւ Ցուօքէն զատ ո և է գործ չպիտի կրնար ուզուածէն աւելի լաւ փաստը քերել այդ լեզուին անտանելիութեան։

Հակառակ սպասումներու, ո՛չ մէկ քննադատ գրիչը մերկացուց ճշմարտապէս ցայտեցնելու համար այն անները դաշնակութիւնը որ տիրէ Պէրպէրեանի վերջին երկին, քերդողական այդ աշխատութեան մէջ, ծայրէ՛ ի ծայր, առանց էջի մը փրկութեան։

Կորսուած սիրելիի մը յիշատակին նուիրուած քերթուածներ են, անոր յիշատակները, անոր վրայ խորհրդածութիւններ։ Զգացումներու հետ խաղալ ուղղամտութեան գործ չէ և Զգացումի տեսակէտով, անկեղծ ըլլալու համար, գիրքը կատարեալ է և յուզիչ։ Այնպէս որ նոյն զգացումները, նոյն խորհրդածութիւնները և հոգեբանական վիճակները՝ պարզուած աշխարհարարի արուեստին նրբութիւնովը և տաղաւորութեան դաշնաւորումով, ապրող գործերուն դարատանը պիտի դեռեղէին Խոհի եւ Ցուօքը։

Բայց որովհետեւ այդ գործը որքան զգացումի նոյնքա՛ն ալ արուեստի գործ կը դաւանուի, այն ատեն աննկատօրէն կը գրենք թէ այդ գրքոյկին մէջ ո՛չ արուեստ կայ, ո՛չ ճաշակ, ոչ լեզու և կատարեալ վրէպ մըն է քերականական անկանոնութիւններու, տաղաչափական դեղծումներու և ոճի ու ձեւերու խրթնութիւններու։

Մանրամասնօրէն քննելու հարկ չկայ փաստաբանելու համար այս ճշմարտութիւնները, կը բաւէ էջ մը, հատուա՛ծ մը միայն կարդալ և համոզումը ինքնին կը կազմակերպուի արդէն։

* *

Հետեւութիւն.—

Մենք չպիտի կրնանք պահանջել որ Պէրպէրեան էֆ. փոխէ իր լեզուն. հեղինակի մը նախասիրութիւնները իրենց ճամբէն չեն շեղիր դիւրաւ. բայց պիտի կրնանք հրապարակաւ յայտնել որ գո՛նէ այդ խառնածին լեզուն չաւանդուի իր դպրոցին աշակերտներուն, որոնք, դպրոցին մէջ իրենց սորվածէն բոլորովին տարբե՛ր լեզու մը պիտի գտնեն այդպէսով կեանքի ասպարէզին մէջ։

ՅԱԿՈԲ ՏԷՐ-ՅԱԿՈԲԵԱՆ

Պարզ Խօսքեր

ՓՈԻԹԱՂԱՆ ՀՈՎԻՒ

Այսթէֆանոյի Ս. Ստեփաննոս եկեղեցին փոքրիկ բայց սիրուն տաճար մըն է, որ 1826ին կառուցուած է վառօդապետ Սիմոն ամիրա Տատեանի ծախքով և 1845ին վերաշինուած է Տատեան Պօղոս պէյի կողմէ։ Այս գեղատեսիլ գիւղը 42 տուն է բաղկացած Հայ բնակչութիւն մը ունի որ իր եկեղեցասիրութիւնով ու կրթասիրութիւնով չէ որ կը փայլի դժբախտաբար, և տեղւոյն Տ. Խորէն քահանան, որ իր կոչման գիտակից անպաշտ եկեղեցական մըն է, բաւական դժուարութիւն պիտի քաշէ եկեղեցիին և կրթութեան սէրը ներշնչելու համար իր սակաւաթիւ ժողովրդեան։ Բայց որովհետեւ Տ. Խորէն Հայրը կամքի տէր եկեղեցական մը կ'երեւի, մենք վստահ ենք որ Այսթէֆանոյի Հայ բնակչութիւնը տակաւ պիտի մղուի կատարել իր եկեղեցասիրական պարտականութիւնները, միանգամ կամ հաստատելով սա ճշմարտութիւնը թէ գործունեայ և պարտաճանաչ քահանայ մը շատ բան կրնայ ընել իր հօտին եկեղեցական ու կրթական պէտքերուն համար։ Այսթէֆանոյիցիք պէտք է ուրախ ըլլան որ Տ. Խորէն Հայր վարձկուած չէ իրենց անփութութիւնով, այլ միշտ հոգածու է եկեղ. պէտքերու և կը փափաքի արդիւնաւոր հովիւ մը ըլլալ։ Շատ զարմանալի է որ հոն ուր կրօնական ու կրթական եռանդ մը կը յայտնուի ժողովուրդին կողմէ, քահանա՛ն է որ անտարբեր կ'ըլլայ և արդիւնք մը չի գոյանար, և հոն՝ ուր օգտակար ըլլալու եռանդ ունեցող քահանայ մը կը գտնուի, ժողովո՛ւրդն է որ իր անփութութիւնովը ապարդիւն կը ձգէ ամէն բարի տրամադրութիւն։ Ճիշտ այս պարագային մէջ կը գտնուին Այսթէֆանոցիք և շատ ուրախ պիտի ըլլանք եթէ օր մը գործնականապէս հերքեն մեր համոզումը։

ՍԻՄԷՈՆ ԾԵՐՈՒՆԻ

ԱՐՏԱՔԻՆ

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

Եւրոպական թերթերեն

Վերջապէս զօրավար Օքու պաշտօնական հեռագրով մը կը հաստատէ Թաշիչիօի գրաւումը, և համառօտ կերպով կը նկարագրէ այդ գրաւումին առաջնորդող դէպքերը։ Թշնամի հրամանատարներուն տարբեր տեսակէտները նկատի առնելով, անոնց պատմութիւնները սովորականէն աւելի կը համաձայնին այս պարագային մէջ։ Ճաքոնցի զօրավարը կը յայտարարէ թէ իրեն դէմ ճակատած էին հինգ ռուս զօրաբաժիններ հարիւր թնդանօթներով։ Ճիշդ հաշուով 60,000 Ռուս զինուորներէ պէտք էր որ բաղկանային այդ հինգ զօրաբաժինները։ Բայց մինչեւ ցարդ մեռածները, հիւանդները և վիրաւորները դուրս հանելով, հազիւ կ'ունենանք 40,000 հոգի, և ասոնք ալ տասը մղոն ընդարձակութեամբ ճակատի մը վրայ տարածուելով, բաւական չէին կրնար ըլլալ ճաքոնական ուժգին յարձակման մը։ Բայց կ'երեւի թէ Ճաքոնական Հրամանին իր գործը հարկ եղած ճարտարութեամբ չէր տեսներ, որովհետեւ զօրավար Օքու կ'ըսէ թէ տեղական պայմանները կը խափանէին իր թնդանօթներուն սպասուած արդիւնքը, և, Ռուսներուն ըսածին նայելով, Ճաքոնցիք 14 մարտկոց միայն ունէին իրենց դէմ, այսինքն 84 թնդանօթ, որոնք բնականաբար անբաւական էին մրցելու թշնամիին 100ին դէմ։ Այս պատճառաւ էր որ Ռուսք իրենց դիրքը կրցան բռնել մինչեւ իրիկնամուտ, և ապա քաշուիլ իրենց յառաջապահ հետեւակ գունդերուն պաշտպանութեան տակ. բայց ասոնք ալ ցեր ու ցան եղան երբ Ճաքոնցիք կատաղաբար իրենց վրայ յարձակեցան մուրը կոխելուն պէս։ Հոս ալ դարձեալ երեւան կուգայ ճաքոնական արուեստը, որովհետեւ պէտք է ընդունիլ թէ իրաւցնէ Ճաքոնցի հրամատարը թէ՛ իր և թէ իր մարդոց քաջութեան վրայ չատ վստահ ըլլալու էր որ գիշերային յարձակման մէջը զանոնք առանց գիտնալու իր հակառակորդին բուն թիւը այդ խոր գիշերուան մէջ։ Որովհետեւ ինչպէս կարելի էր սասկ դիրքի մը մէջ հիդել ընդդիմութեան ատաքնանը։

Քուրօքաթքին Լիաօճանկ գնաց, անկէց հեռագրելու Զարին թէ այդ անմիջական շրջակայքին մէջ կատարեալ անդորրութիւն կը տիրէ, և թէ Թաշիչաօի մէջ կռուղ Ռուս զինուորները Հայչէնկ քաշուած են։ Բայց այս դիրքն ալ պաշտպանուելիք բան չէ։ Արեւմուտքէն, այսինքն Նիուչուանկէն, և արեւելքէն, այսինքն Սիմուչէնկէն սպառնալիքի տակ է այդ դիրքը։ Այսօր վաղը Հայչէնկի գրաւումին հեռագիրն ալ պիտի առնուի։ Ասով մէկ օրուան ճամբայ պիտի կարճնայ ռուսական թեւերուն հեռաւորութիւնը, և Քուրօքաթի թեւերը պիտի անջրպետուին աւելի, այսինքն անոր դժուարութիւնները պիտի աւելնան։ Երկաթուղին և լաւ ճամբաները իր տրամադրութեան տակ ունենալով, Քուրօքաթքին պիտի կրնայ համախմբել իր ուժերուն բոլոր մնացեալ մասերը, 140,000 հոգի, Լիաօճանկի և Մուքտէնի միջև, և ասիկա երկու օրուան մէջ։ Սակայն իր ամէնէն հեռաւոր թեւերը ժողվելու համար իր քովը, ասոնք միայն 15 մղոն ճամբայ քալելու պարտաւորուած են։

Եթէ ասոյդ է սակայն այն զրոյցը թէ զօրավար Քուրօքաթքին վիրաւորուած է։ Ռուսք չատ խիստ կորուստ մը կրած են, նոյնիսկ եթէ առժամանակեայ ըլլայ գործոն ծառայութենէ իր քաշուիլը։ Այսպիսի տագնապալից ժամանակի մը մէջ հրամատարութեան փոխարերեսը տեսնելու, հեռաւաբար չարժեր որ այդչափ սիրտ հատցընէք։ Մենք որ եթէ արժէքաւոր իրեր ունինք ու ատոնց համար կը զգուշանաք, աւելի աղէկ կ'ընէք փոխանակ զանոնք ձեր սենեակը պահելու, եթէ յանձնէք նաւին դրամարկղը որ աշխարհի ամէնէն ապահով տեղն է։

Սենեկապանին այս թելադրութեան առջեւ պահ մը մտածեց երիտասարդը, աչքը ձեռքի պայուսակին ուղղեց. արդեօք յանձնէ՞ր զայն շոգենաւին արկղակալին՝ թէ քովը պահէր։

— Ամէն պարագայի մէջ հաճեցէք ինձ երիտասարդը ցոյց տալ ըսաւ և սենեկապանին առաջնորդութեամբ նեղ նրբանցքներէն անցնելով, ուղղուեցաւ շոգենաւին հայկապ դահլիճը՝ ուր ուղեւորներու և բարի երթ մաղթողներու ընտրեալ բազմութիւն մը հաւաքուած կը խմէին, կը խօսէին, ու կը զուարճանային։ Թխադէմ օրիորդ մը մեծ դաշնակին գլուխը անցած հրաժեշտի եղանակներ կը նուագէր, մինչդեռ միւս կողմի անկիւնը, ծեր կին մը տաներորդ անգամ ըլլալով, արտասուաթոր աչքերով կը համբուրէր զաւակը որմէ չէր կրնար բաժնուիլ։

(Շարունակելի)

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ԹՈՒՐԹՈՆԸ 126

ՔԱՅՔԱՅ

Ոսկինէրու Ճամբուն Վրայ

ՎԷՊ

ՅԵՂԱԿԱՆ-ԸՆՏԱՆԵԱՆ ԿԵԱՆՔԷ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

Ա.

Ալասքա շոգենաւը որ քսանըչորս ժամէ ի վեր խարսխած էր Աղէքսանդրիոյ առջեւ, երկու ժամէն պիտի մեկնէր դէպի Եւրոպա, այս առթիւ անբացատրելի ոգեւորութիւն կը տիրէր շոգենաւին շուրջ, ուր այլազան դէմքով ու իրարու հակասող տարազով հազարաւոր ուղեւորներ, բեռնակիրներ, մակուկավարներ անընդհատ կը շարժակէին, զիրար գլելու, իրարմէ առաջ անցնելու փութկոտ հապճեպով։ Շոգենաւին ամբողջ տրամադրելի մասերը գրաւուած էին ուղեւորներով, որոնց մէկ մասը դեռ կը շարունակէր սանդուխներէն բարձրանալ, ճամբորդական իրերով ու պիտոյքներու նոր-օրինակ ծրարներով։ Իրարանցումը ոչ նուազ էր նաև ծովուն մէջ ուր բեռնարարձ փոխադրանաւերու տորմիղ մը աչէն ձախ շրջապատած էր շոգենաւը բեռները պարպելու ու անոնց տեղ նորերը բեռցնելու համար։

Մեքենաներուն խլ ճռինչը, նաւաղներուն բարձրաձայն կոչը, մակուկավարներուն իրարու ուղղած հայհոյանքը, մանրավաճառներու պօռչտուքը, կը յաականիչէին շոգենաւին մեկնումի ճգնաժամը, ուր թաղիքէ ամերիկեան գլխարկ դրած երիտասարդ մը ձեռքը կաչիէ փոքրիկ պայուսակ մը բռնած՝ սանդուխներէն վեր կը բարձրանար գունատ ու չնչասպառ։

Երիտասարդը երբ սանդուխին գագաթը հասաւ, տախտակամածին վրայ խռնուած երրորդ կարգի ուղեւորները տեսնելով, արգանատական ակնարկ մը ուղղեց անոնց վրայ, ու դժգոհ դէմքով մը ճեղքելով խուժանը՝ առաջին կարգի ուղեւորներու սրահը ուղղուեցաւ։ Սենեկապանը ուղեւորները տեղաւորելու զբաղած ըլլալով ուշադրութիւն չկրցաւ դարձնել նորեկին՝ որ քառորդի մը չափ անհամբեր սպասելէ ետք, ծառան կանչեց ու զայրացկոտ չեշտով մը,

—Այս է առաջին կարգի ուղեւորներու հետ ձեր վարուելու եղանակը, ըսաւ, կէս ժամէ ի վեր կ'սպասեմ, ոչ ոք եկաւ հարցուց թէ ինչ կ'ուզեմ, ոչ իսկ գոյքերս տեղաւորելու առաջարկ մը եղաւ, ինչ կը նշանակէ ա՛ս։

—Թող ներողամիտ ըլլայ պարոնը, պատասխանեց ծառան յարգանօք, շոգենաւին մեկնելու ժամը մօտեցաւ, ուղեւորներ, բարի երթ մաղթելու եկողներ ամէն կողմէ լեցուեցան շոգենաւին մէջ, անոր համար կարգապահութիւնը քիչ մը խախտեցաւ, կէս ժամէն ամէն բան կը կանոնաւորի։

—Ըսել է ամէն անգամ որ շոգենաւը նաւահանգիստ մը հասնի, ուղեւորները երեսի վրայ պիտի ձգուին այսպէս. դէշ սակարկութիւն չէ չիտակը։

Ծառան երիտասարդին սպառնական ձեւերէն վախնալով գնաց ազդարարեց սենեկապանին որ անմիջապէս այս խստապահանջ ուղեւորին քով փութալով ձեռքի նաւատոմսը առաւ ու զայն խցիկ մը առաջնորդեց, ուր երկու հոլանտացի ու մէկ Իտալացի կային արդէն։

—Ասանկ տեղ չեմ ուզեր, առարկեց երիտասարդը, անմիջապէս դուրս ելլելով, հանգիստ անկողին մը կ'ուզեմ, եթէ կրնապատիկ վճարել հարկ ըլլայ, պատրաստ եմ։

—Ամբողջ տրամադրելի մահճակալները գրաւուած են, պատասխանեց սենեկապանը, ահագին թռուցիկ ուղեւոր կայ շոգենաւին մէջ և դժբախտաբար կարելի չէ ինձ ուրիշ կերպով գոհացնել պարոնը։

—Բայց այս խցիկը չկայ մինակ անշուշտ շոգենաւին մէջ, պնդեց ուղեւորը, ասիկայ չեմ ուզեր բացարձակապէս, ուրիշ ընկերներու մէջ դիր զիս, այնպիսի տեղ մը, ուր չծխեն, երկու հոլանտացի ու մէկ իտալացի բաւական են ամբողջ շոգենաւը ծուխով լեցնելու։

—Ուրիշ խցիկ մը կայ երկու անկողինոց, բայց անիկայ աւելի փոքր է, ըսաւ սենեկապանը որ երիտասարդին հաճելի ըլլալու և անկէ առատ նուէր մը փրցնելու միջոցներուն վրայ կը խորհէր։

—Հոգ չէ, յարեց երիտասարդը, բաւական է որ ուղեկիցս չծխէ. կրնա՞ք ըսել ինչ ազգութեան կը պատկանի.

—Ազգութիւնը չեմ գիտեր և ոչ ալ չծխելուն կրնամ երաշխաւորել, բայց կրնամ ըսել թէ, ձեր միւս ուղեկիցն ալ խիստ փափկանկատ ու քաղաքավար մէկը կը թուի, ուրկէ չեմ կարծեր որ դժգոհ մնալու պատճառ ունենաք։

—Աշէկ ուրեմն, հոն առաջնորդէ զիս, անկէ ալ եթէ դժգոհ մնամ, պիտի ստիպուիմ դուրս ելլել և ուրիշ շոգենաւի մը սպասել։

Սենեկապանը որ ասանկ հարիւրաւոր գանգատներու վարժուած էր պաշտօնին բերմունքովը, առանց չատ կարեւորութիւն տալու երիտասարդին սպառնալիքին, երկու հոգինոց խցիկը առաջնորդեց զայն, որ թէեւ չատ գոհ չմնաց, սակայն քանի որ լաւագոյնը չկար, կամայ ակամայ հաճութիւն տալով՝ ճամբորդական իրերը հոն փոխադրել տուաւ, միշտ քովէն չհեռացնելով սակայն ձեռքի պայուսակը։

Խցիկին միւս ուղեկիցը բացակայ էր և երիտասարդը բուռն տենչ կ'ըզգար անգամ մը զայն տեսնելու, ուստի սենեկապանը երբ իրեղէններուն տեղաւորումը աւարտեց։

—Ուրախ պիտի ըլլայի, ըսաւ, եթէ անուղղակի կերպով ցոյց տայիք ինձ ուղեկիցս, բաւական երկար պիտի տեւէ մեր այս ուղեւորութիւնը և ես կ'ուզեմ ամէնէն առաջ գիտնալ թէ ի՞նչ դասակարգէ մէկու մը հետ սենեկակից պիտի ըլլամ։

— Այդ կարգի նրբութիւններ չեն փնտռուիր շոգենաւային ուղեւորութիւններու մէջ, յարեց սենեկապանը, ցորեկները սրահը պիտի անցընէք և գիշերները հազիւ առիթ պիտի ունենաք անկողին մտած եւած ատեններդ երեսը տեսնելու, հեռաւաբար չարժեր որ այդչափ սիրտ հատցընէք։ Մենք որ եթէ արժէքաւոր իրեր ունինք ու ատոնց համար կը զգուշանաք, աւելի աղէկ կ'ընէք փոխանակ զանոնք ձեր սենեակը պահելու, եթէ յանձնէք նաւին դրամարկղը որ աշխարհի ամէնէն ապահով տեղն է։

Սենեկապանին այս թելադրութեան առջեւ պահ մը մտածեց երիտասարդը, աչքը ձեռքի պայուսակին ուղղեց. արդեօք յանձնէ՞ր զայն շոգենաւին արկղակալին՝ թէ քովը պահէր։

— Ամէն պարագայի մէջ հաճեցէք ինձ երիտասարդը ցոյց տալ ըսաւ և սենեկապանին առաջնորդութեամբ նեղ նրբանցքներէն անցնելով, ուղղուեցաւ շոգենաւին հայկապ դահլիճը՝ ուր ուղեւորներու և բարի երթ մաղթողներու ընտրեալ բազմութիւն մը հաւաքուած կը խմէին, կը խօսէին, ու կը զուարճանային։ Թխադէմ օրիորդ մը մեծ դաշնակին գլուխը անցած հրաժեշտի եղանակներ կը նուագէր, մինչդեռ միւս կողմի անկիւնը, ծեր կին մը տաներորդ անգամ ըլլալով, արտասուաթոր աչքերով կը համբուրէր զաւակը որմէ չէր կրնար բաժնուիլ։

(Շարունակելի)

նութիւն մը, ամէն պարագայի մէջ, շատ ծանր հարուած մը պիտի ըլլայ նոյն իսկ առաջնակարգ Բանակի մը համար, և Ներկայ ռուսական պարագային մէջ՝ սպաներուն նախանձաժուութիւնները, Ալէքսէվեան և Քուրոբաթքինեան գժտութիւնները ի նկատ առնելով, հետեւութիւնները խիստ պարտութենէ մը աւելի ծանր և դէշ պիտի ըլլան Ռուսներուն համար, որոնց կացութիւնը արդէն վարդագոյն չէ բնաւ։

Թաքուցանէ եկող ճաքոնական բանակն էր որ Թաշիչօի գործը լմնցուց։ Հայչէնկի դիրքն ալ Թաշիչօի բանտին պիտի վիճակի, բայց կը կրկնենք թէ Հայչէնկի ճաքոնական գրաւումը սա՛ առաւելութիւնը պիտի ընձեռէ Ռուսներուն որ անոնք ի գլուխ պիտի հանեն ռուս բանակին համախմբումը, որովհետեւ այն ատեն միայն Մուքտէնի հարաւային կողմի բոլոր զօրքերը մէկտեղ գալով պիտի կրնան իրական ճակատամարտ մը, զոր պիտի չկրնան մերժել ո՛չ Ճաքոնցիք և ոչ իսկ Ռուսք, քանի որ գիտենք թէ ամէն կողմ Ճաքոնցի և Ռուս գունդերը արդէն չփման մէջ են, և ասանկ պարագաներու մէջ գործողութիւնը պարտաւորիչ է։ Հիմա իրաւունք Ճաքոնցիներուն համար կատարելիք աւելի դժուար և աւելի մեծ գործ մը կայ։ Խնդիր է թէ ինչպէս պիտի կրնան ջախջախել 140,000 հոգիի բանակը, որ մինչեւ հիմա երկու անգամ թեւերու բաժնուած էր։ Ուստի Ճաքոնցիք կ'ակնկալեն որ Հայչէնկի ռուսական թեւը Լիաօեանկ չփխած, իրենք կարենան ճմլել զայն, կամ մասամբ անոր գործը լմնցնել, և այս բանին մէջ յաջողութիւնը անկարելի չէ իրենց, քանի որ Ռուսաց կռնակէն Թաքուչանի բանակը կայ, և ճակատէն ալ զօրավար Օքուն կայ։ Կռուողները իրարմէ բաժնող կարճ հեռաւորութիւնը ի նկատ առնելով, շատ հաւանական է որ կնճռոտ Հանդիպումին մեծ ու հետաքրքրական լուծման առաջնորդող նախնական կռիւները այս միջոցիս առաջ կը մղուին Հայչէնկի ռուսական այն թեւին վրայ։

** Տասներորդ և Եօթներորդ ռուսական զօրաբանակները պատերազմին վայրը հասնելով միացան Քուրոբաթքինի ուժերուն։

** Վլատիվոսթոքի Նաւախումբը տակաւին կը յածի ճաքոնական Ավա թերակղզիին հարաւային կողմը։ Ամէն կողմէ թնդանօթի ձայներ կը լսուին անոր ճամբուն վրայ։ Ամէն պարագայի մէջ, այդ ռուս նաւախումբին վրայօք այսօր վաղը յուզումնալից լուրերու կը սպասուի, եթէ սակայն Բորթ Արթուրի անկումը բոլորովին երկրորդական չընէ զայն պա՛տ մը։ Շանկայէ հասած լուրերուն նայելով, դեռ մինչեւ 15 օր չի սպասուիր Բորթ Արթուրի անկումը։ Ճաքոնական նաւատորմը Դշ. օր ռմբակոծելու սկսաւ Ոսկի Բլուրը։ Եշ. օր ալ Բորթ Արթուրի դէմ ցամաքային ընդհանուր յարձակումը սկսաւ։ Նաւահանգստին մէջ Ռուսք ունին 14 մեծ մարտանաւ — որոնցմէ չորսը Ղնաուած—12 Թորփիլանաւ, և ինը չոգենաւ։ Հանքածուխը և պարէնը կը պակսին հեռգեռեւէ։

** Թօքիոյի մէջ զարմանք առաջ բերաւ այն լուրը թէ Ռուսք 800 ճաքոնցիներու կորուստ միայն պատճառեցին Թաշիչօի կռուոյն մէջ, հակառակ իրենց դիրքին և թիւին գերազանցութեան։ Այս անընդհատ ձախողուածներուն չարքը կ'երեւի թէ դէշ ազդեցութիւն կ'ընէ ռուս զօրքերուն բարոյական կորովին վրայ։

** Թօքիոյի կայսրը ինքնագիր նամակ մը ուղղելով Իթօ մարքիզին, կը խնդրէ որ Սէուլ երթայ և իրրեւ իր խորհրդականը աջակցի իրեն։ Մարքիզ Իթօ պիտի հաւանի։

** Զրոյցին նայելով, Քուրոբաթքին ձախ ուսէն է որ վիրաւորուեր է։

** Եշ. օր սկսաւ Նիուչուանկի ճաքոնական վարչութիւնը։ Առաջին կառավարիչը պիտի ըլլայ ճաքոնցի դնդապետ Վաթանապէ, որ կարող ըսպայ մըն է, եւրոպական փորձառութեամբ, և թէ՛ անգլիերէն և թէ ֆրանսերէն կը խօսի։ Դրամատունը պիտի վերաբացուի ամիսներ։

** Միջերկրական անգլիական Նաւատորմիղին զրահաւորներու բաժինը, որ կը բաղկանայ հետեւեալ նաւերէն—Պլուտարֆ, Վէնքրէպլ, Ալպմարլ, Տրնֆէն, Քորնուոլլիս, Մօնքէկլիւ, Լրնտրն, Ֆորմիտէպլ, Բրէնս օֆ Ուէյլզ, Իրէզիսթիպլ, Քուին և Ինքլէքպլ Մալթայէն մեկնեցաւ իր ամառնային սովորական պտոյտը կատարելու Միջերկրականի ջուրերուն մէջ, իրենց սովորական տարեկան ռազմափորձերուն համար։ Այս Նաւատորմին կը հետեւին երեք յածանաւ և երկու Թորփիլանաւ։ Պոյտը երեք ամիս պիտի տեւէ։ Առաջին անգամ պիտի այցելէ Ադրանդրիոյ նաւահանգիստը։ Նաւատորմիղը ուղղակի հեռագրական հաղորդակցութեան մէջ պիտի ըլլայ Լոնտոնի ծովային նախարարութեան հետ իր տարեկան փորձերը կատարած պահուն։

** Նիքոլայէվի նաւային չրջանակներուն մէջ կ'ըսուի թէ Զարը Ս. Գէորգայ Խաչ պատուանշանները պիտի տայ Կամաւոր Նաւատորմին Բեթերբուպուրգ և Սմոլենսք նաւերուն հրամատարներուն, որոնք, ինչպէս յայտնի է, Կարմիր Ծովուն մէջ վերջերս բռնեցին Մալաքքան և ուրիշ անգլիական ու գերման շոգենաւեր։

** Վարչապետ Մր. Պալֆուր Երեսփ. Ժողովին մէջ ծանոյց թէ անգլիական կառավարութիւնը ապահովութիւններ ստացած է Բեթերպուրգէն թէ Կամաւոր Նաւատորմին նաւերը Կարմիր Ծովէն ետ պիտի քաշուին, և թէ կը կարծէ որ այսուհետեւ ռուս կառավարութիւնը ընաւ պիտի չփափաքի իրրեւ յածանաւ գործածել զանոնք։ Վարչապետը յայտարարեց թէ Նայբ Քոմանտրի դէպքը Մալաքքայէն աւելի ծանր է։ Այդ նաւուն ընկղմումը, ըսաւ, բոլորովին հակառակ է Միջազգային Օրէնքին ընկալեալ կանոններուն, և վստահ է թէ ռուս կառավարութիւնը, որուն առջեւ դրուած է խնդիրը, ա՛նպիսի հրամաններ պիտի տայ իր նաւային հրամատարներուն որպէս զի այս տեսակ դժբախտ դէպքեր այլեւս չկրկնուին։ Լորտերու Ժողովին մէջ ալ Լորտ Լէնստաուն նոյնօրինակ յայտարարութիւն մը ըրաւ։

** Ռուս կառավարութիւնը վրատահ է թէ Անգլիոյ հետ գրաւեալ նաւերուն խնդիրները կարգադրելու ժամանակ, իրեն պիտի աջակցին Ֆրանսա և Գերմանիա։

ՌՈՒՍԻՈՅ ՆԵՐՔԻՆ ԳՈՐԾՈՅ ՎԱԽՃԱՆԵԱԼ ՆԱԽԱՐԱՐ Մ. ԲԼԷՎԷԻՆ ԿԵԱՆՔԻՆ

Վիաչէսլաւ աը Բլէվէ, որ ծնած էր 1848ին, կը վերաբերէր ռուսացած գերման ընտանիքի մը, և դաստիարակուած էր Մոսկուայի մէջ, ուր իրաւագիտական ուսմանց վկայական առած է։ Մտաւ Դատական Գործոց Պաշտօնատունը, ուր աստիճանաբար սկսաւ առաջ երթալ և ամէնուն ուշադրութեան առարկայ ըլլալ իր ուշիմութեամբ և ճարտարութեամբ, և, պարագաներուն բերմամբ, Վարչաւաղրկուեցաւ ժամանակ մը իրրեւ Ընդհանուր Դատախազ։ Լէհական ա՛յդ քաղաքին մէջ մեծ ճարտարութիւն ցոյց տուաւ Բլէվէ, և ա՛նպէս լաւ կատարեց իր պաշտօնը որ բոլոր բարձր չրջանակներուն գոհունակութիւնը շահեցաւ, և ցոյց տուաւ թէ ինք տիպար ընդհանուր դատախազ մըն էր։ Ի՛սկզբէ որ ամէն ամբաստանութիւն ապացուցուի։ Մ. Բլէվէ իր պաշտօնին մէջ ա՛յն աստիճան մեծ եռանդ և քաջութիւն ցոյց տուաւ որ քիչ ժամանակէն կրցաւ յայտարարել համարձակօրէն թէ իր գործը ի գլուխ հանած է։ Ալէքսանդր Բ. Զարը գովեց իր հաւատարիմ պաշտօնէին գործունէութիւնը, և երիտասարդ վարիչի մը ամէն յատկութիւններով օժտուած տեսնելով զայն Բեթերպուրգ փոխադրեց։ Հոն ժամանաւոր յարաբերութիւններու մէջ մտաւ Զարին հետ, և ապա Ոստիկանութեան նախարարութեան Տնօրէն անուանուեցաւ, և այդ Պաշտօնարանին մէջ կարեւոր փոփոխութիւններ ըրաւ։ 1884ին իրրեւ վարձք իր բարւոք ծառայութիւններուն կայսրութեան Ներկայիսին անդամ ընտրուեցաւ, և ապա ներքին գործոց նախարարի խորհրդական։ Հիմակ ա՛լ կատարեալ մարդ մը եղած էր, և չատ կորովի միջոցներ ձեռք առաւ Պալթիկեան Նահանգներուն ռուսացման գործին մէջ։ Համեմատաբար յաջողեցաւ։ Արդիւնքը այն եղաւ որ այդ Նահանգներուն վարչականներուն և Համալսարաններուն կըրթական մէթոտները փոխուեցան, և բոլորովին միակերպ կեդրոնացման մը վերածուեցան։ Եթէ իր բազմազբաղ պաշտօնին մէջ պարապոյ ժամեր ունենար, կը նուիրէր զանոնք Ռուսական Սինոդին հռչակաւոր Աւագ Պրոկուրոր Բոպիէտոնոսցեւի աջակցութեան, Օրթոտոքս Եկեղեցիին իրաւունքները ընդլայնելու և հրէական գաղթականութեան և քաղաքացիութեան գործերուն համար։ 1894ին Կայսերական Աւագ Խորհուրդին Օրէնսդիր Ճիւղին պետ անուանուեցաւ, և 1901ին Ֆինլանտական գործոց նախարար անուանուեցաւ։ Մ. Բլէվէ արդէն ծանօթ էր Ֆինլանտացիներուն՝ Լեհաստանի մէջ իր պաշտօնավարութեան միջոցին։ Անցեալ տարի Հոկտ.ին Մ. Բլէվէ անգլիական Հանդէսի մը մէջ յօդուած մը հրատարակելով չատագովեց Ֆինլանտայի մէջ Ռուսիոյ քաղաքականութեան բարիքները։ «Ֆինլանտա ռուսական վարչութեամբ բոլորովին ծաղկեալ երկիր մը եղած է, կ'ըսէր վախճանեալ նախարարը այդ յօդուածին մէջ։ «Ռուս կառավարութիւնը կարեւոր բաներ կը խորհի միչտ ի չահ Ֆինլանտացիներուն, որոնք Ռուսիոյ միութեան անջեղի տարրերէն մին պէտք է ըլլան միչտ։»

Մ. Բլէվէ 1902 Ապրիլ 18ին ներքին գործոց նախարար անուանուեցաւ իրրեւ յաջորդ վախճանեալ Մ. Սիպիագինի, բայց դարձեալ պահեց միեւնոյն ժամանակ իր Ներակուտականի կարեւոր դիրքը։ Բարձրաստիճան ռուս պաշտօնատար մը այս միջոցին Անգլիական Հանդէսի մը մէջ գրելով հետեւեալը կ'ըսէր Մ. Բլէվէի համար.— «Այս պաշտօնատարը ըստ բաւականին ուսեալ է, մարդկային հոգեբանութեան ամէն կողմերը գիտէ, գիտէ թէ ինչ ճարտարութեամբ պէտք է վարուիլ նախապաշարումներու հետ։ Վերջին ծայր պաղարիւն պաշտօնատար մըն է, միջոցներ բնաւ չեն պակսիր իրեն իր պաշտօնը իր ըմբռնած խղճմտութեամբ ի գործ դնելու համար։ Աննչան ծնողքի զաւակ էր, գերմանական-հրէական արիւն ալ կար իր ծնողքին երակներուն մէջ։ կրօնական համոզումները չատ որոշ չեն, բայց Օրթոտոքս-Ռուս եկեղեցիին չահերը յառաջացնելու համար մեծահռչակ ծերուկ Բօպիէտոնոսցեւին աջ բազուկն է։ Ներքին գործոց նախարար անուանելուն պէս Մոսկուա գնաց երկրպագելու հռչակաւոր վանքին մէջ, և հոն Օրթոտոքս քահանայի մը ձեռքէն առաջին անգամ ըլլալով Սուրբ Հաղորդութիւն առաւ ամենայն ջերմեռանդութեամբ։ Բայց այս ջերմեռանդութիւնը պատճառ մը չէր որ Մ. Բլէվէ իր պաշտօնին կիրարկութեան մէջ երկրին չահերուն առաջին կարգի պաշտպան մը չըլլար։ Խարքովի և Բօլթավայի երկրագործ գիւղացիներուն տընտեսական վիճակը մանաւորապէս կը հետաքրքէր զինքը։ Անձամբ այցելելով այդ գաւառները, վարձարերց կառավարիչը և տեղական բոլոր միջոցներուն իր կատարեալ հաւանութիւնը տուաւ։ Մ. Բլէվէ Ռուս Կայսրութեան ամէնէն ազդեցիկ պաշտօնատարն էր, և գրուած էր իր Օգոստափառ Վեհապետին բոլոր վստահութիւնը։»

Ներկայ Պատերազմին եռանդուն ջատագովներէն մին էր Ծովակալ Ալեքսեէվի և արտաքին գործոց աւագ պաշտօնատար Պէղոպրազովի հետ, և այս կերպով չէղոքացած էր կոմս Լամստորֆի խաղաղասէր ծրագիրը Ծ. Արեւելեան կնճռոտութիւնը բանալու համար զիջողական միջոցներով։

** Ռուս Նախարարին մահը խորին տպաւորութիւն գործեց Վիեննայի, Պերլինի, Բարիզի բոլոր չրջանակներուն մէջ, ուր ամէն կերպով կը ճանչցուէր Մ. Բլէվէ։

** Բացի Ֆրանց Եօզէֆ կայսրէն և Էտուարտ Թագաւորէն, Իտալիոյ Վիքթոր Էմմանուէլ Թագաւորը, որ Պանթէոնին մէջ ի պատիւ իր հանգուցեալ հօր հոգեհանգստի մը ներկայ էր, ցաւակցական հեռագիր ուղղեց Զարին, և Իտալիոյ արտաքին գործոց նախարար Սիմոնտ Թիթոնի ևս իտալական կառավարութեան ցաւակցութիւնը յայտնեց անձամբ Հռոմի ռուս դեսպանին։ Նոյնը եղաւ նաեւ Եւրոպայի միւս մայրաքաղաքներուն մէջ։

** Ներքին գործոց Պաշտօնարանին մէջ հոգեհանգիստ կատարուեցաւ վախճանեալ նախարարին համար, ի ներկայութեան դեսպանական մարմինին, պալատական և պետական բարձրաստիճան անձնաւորութեանց, և Բեթերպուրգի Հայ-Լաֆին բազմաթիւ անդամներուն։ Մ. Բլէվէի մարմինը նախապէս զետեղուեցաւ մահարեմի մը վրայ՝ տարաշարհիկ գեղեցիկ ծաղիկներով չրջապատուած, և հիանալի ծաղկեփունջերով ծածկուած։

** Օրանիէնպաում նաւահանգստին բացումը, որ տեղի պիտի ունենար ի ներկայութեան Զարին, յետաձգուեցաւ սուգին համար։

** Ֆրանսայի Հանրապետութեան նախագահ Մ. Լուպէ իսկոյն ցաւակցական հեռագիր ղրկեց Զարին։ Բոլոր Ֆրանսական և եւրոպական միւս թերթերը վախճանեալ նախարարին կենսագրութիւնը կ'ընեն երկարօրէն։

** Ներքին գործոց Նախարարութեան առժամեայ վարիչ անուանուեցաւ Մ. Բլէվէի օգնական և Ներակուտական Մ. Տուրնովօ։

** Պատերազմին նկատմամբ, Մ. Բլէվէ կը կարծէր թէ մեծ ճակատամարտ մը տեղի պիտի չունենար անձրեւներու եղանակէն առաջ։ Բայց ասոնք, սա՛ գաղափարը կը բացատրէր թէ պատերազմին պարագաներուն հետեւանքով Ռուսք պիտի պարտաւորուին մինչեւ նոյն իսկ Խարպին նահանջել։— «Այսօրուան բանակը օրը օրին պիտի միանայ վաղուան բանակին, ա՛յն բանակին որ անձրեւներու եղանակին մէջ պիտի չդադրի Անդրսիպերիական երկաթուղիին երկաթեայ ձողերուն վրայէն սահելով Ծ. Արեւելք երթալէ։» Նախարարը ո՛չ միայն յուսալից էր ռուսական զէնքերուն վերջնական յաղթութեան մասին, այլ կատարելապէս վստահ էր։ Եւ երբ Բեթերսպուրգի գտնուող օտար Դիպլոմատներ հաւատութեան վրայ խօսք կը բանային, Մ. Բլէվէ կ'ըսէր.— «Հաւատացէք որ այս պահուս հաւատութեան ամէն առաջարկութիւն մեր երկրին մէջ բոլորովին անժողովրդական է։ Պիտի ըսեմ նոյն իսկ թէ հաշտութեան վրայ խօսիլը՝ Ռուսիոյ նախատինք ընել է։» Այսպէս խօսեցաւ Մ. Բլէվէ։ Ա՛յս էր ուրեմն վախճանեալ նախարարին կարծիքը ռուսեւճարոնական պատերազմին վրայ, որուն առաջին կարգի չատագով մը հանդիսացած էր։

** Մ. Բլէվէի ամարանոցին մէջ գտնուած բոլոր պաշտօնական թուղթերը իր յաջորդին Մ. Տուրնովոյի կողմէ կնքուելով Ներքին գործոց Պաշտօնատունը փոխադրուեցան։

** Ռուսիոյ կայսրուհին ա՛յնքան կը սիրէր Մ. Բլէվէն որ անոր մահը չիմացուցին Ն. Վեհափառութեան, որ մայր ըլլալու վիճակին մէջ է։

** Մ. ը Բլէվէի մանկութեան ընկեր և մտերիմ բարեկամն էր կաւկասիոյ կուսակալ զօրավար Կալիցին։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԳԱԹՍԿԱ ԵՒ ՔԱՖԲԱՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ԲԵԹԵՐՍԳՈՒՐԿ, Ցուլիս 31.— Այսօր կատարուեցաւ Մ. Բլէվէի յուղարկաւորութեան հանդէսը, որուն ներկայ եղան Զարը, մայր-կայսրուհին, մեծդուքսերը, մեծ-դքսուհիները, բոլոր նախարարները և դեսպանները։ Կրօնական արարողութենէն վերջ մարմինը փոխադրուեցաւ գերեզմանատուն։ Զարը և Զարուհին իրենց խորին ցաւակցութիւնը յայտնեցին Մ. Բլէվէի այրիին։

ՖՐԱՆՔՖՕՐԹ.—Թօքիոյէ կը հեռագրուի «Ֆրանքֆուրդեր Զայթունկ»ի թէ Վլատիվոսթոքի նաւարաժինը այդ նաւահանգիստը վերադարձած է։

ՕՏԵՍԱ. — Ռուս. Կամաւոր Նաւատորմին ութը նաւեր, Թամպով, Քոսդրոմա, Վորոնեժ, Վլատիմիրով, Քիեվ, Սարատով, Նիժնի-Նովկորոս եւ Սարատով, ինչպէս նաեւ ռուս առեւտրական չոգենաւային ընկերութեան պատկանող ուրիշ չորս չոգենաւեր, ամէնքն ալ ածուխ և ջուր բեռցած, մեկնման նշանի կը սպասեն, Ծ. Արեւելք կամ Պալթիկ ծով երթալու համար։

ՔՕԲԷՆՀԱԿ. — Ռուսական երկու Թորփիլանաւ և երկու մեծ չոգենաւ, որոնք ռուս նաւատորմին դրօշը կը կրէին, Մեծ Պելթի նեղուցէն անցան և դէպ ի հիւսիս ուղեւորեցան։

ԲԵԹԵՐՍԳՈՒՐԿ. — Պաշտօնաթերթը Լիաօեանկէ հեռագիր մը կը հրատարակէ ծանուցանող թէ, երկէ ծանր դէպքերու կը սպասուէր Հայչէնկի մօտ։ Զօր. Սախարով հետեւեալը կը հեռագրէ ընդհ. պայմանատին։ Մանչուրեան բանակին ճակատին վրայ ոչ է փոփոխութիւն չկար մինչեւ երէկ կէս օր։ Ճաքոնական մեծամեծ ուժեր կը համախմբուին ռուսական բանակին ճակատին դէմ դէպի հարաւ։

ՋԻՖՈՒ. — Ռիւթերի հեռագիր մը կ'ըսէ թէ ճաքոնցի վաճառական մը արժանահաւատ Զինացիէ մը լսած է թէ Բորթ Արթուրի առջեւ գտնուող Ճաքոնցիք գրաւած են բոլոր հզօր դիրքերը, բաց ի Ոսկերբլուրէն։ Երկուստեք կորուստները անագին են եղեր։ Ռուսաց կողմէ, կ'ըսէ Ռիւթերի հեռագիրը, կը հերքուի Բորթ Արթուրի գրաւման լուրը։ Միւս կողմէ Թոքիոյէ հեռագիր մըն ալ պաշտօնապէս կը հերքէ Բորթ Արթուրի անկման զրոյցը։

ԲԵԹԵՐՍԳՈՒՐԿ.—Ծովակալ Ալեքսէվի Վլատիվոսթոք երթալուն նպատակն է Զարին կողմէ Վլատիվոսթոքի նաւաբաժինին սպաներուն և նաւազներուն չնորհուած պատուանշանները անձամբ բաշխել։

ԼՈՆՏՈՆ.—Բօրդ Արթուրի ռմբակոծութեան կը մասնակցին ճաքոնական 40 մարտանաւ և 20 Թորփիլանաւ։

ԲԵԴԵՐՍԳՈՒՐԿ.—Զրոյց կայ թէ Ճաքոն Բիլիի Կառավարութեան զրահապատ յածանաւերը դնած է, և Արժանդինի հետ ևս բանակցութեան մտած է քանի մը մարտանաւեր գնելու համար։ Այս լուրը յուզում կը պատճառէ Ռուսիոյ մէջ։

ԼՈՆՏՈՆ.—Հեռագրեր կը ծանուցանեն թէ Ցլս. 28ին և 29ին Հայչէնկի չրջակայքերը թնդանօթաձիգներու թեթեւ կռիւներ տեղի ունեցան։ Ճաքոնցիք կ'ամրացնեն Հայչէնկի մօտ իրենց գրաւած դիրքերը։ Կը ծանուցուի թէ Ռուսերը կը պատրաստուին մեծ ճակատամարտ մը մղելու։

—Ռիւդերի հեռագիր մը կ'ըսէ թէ ճաքոնական չորս յածանաւեր 15 մղոն հեռուէն կը հալածեն Վլատիվոսթոքի ռուսական նաւաբաժինը դէպ ի այդ նաւահանգիստը։

—Զիֆուէ 29 թուով տեղեկութիւնք կ'ըսեն թէ կռիւները կը չարունակուին Բորդ Արթուրի առջեւ։ Ճաքոնական կորուստները մեծ են։ Մանրամասնութիւն չկայ յարձակման արդիւնքին վրայ։

—Ճաքոնական մեծամեծ ոյժեր կը համախմբուին Լիաօ-Եանկի չուրջը։

ԲԱՐԻԶ.—Գաւառային Խորհուրդներու ընտրութեանց մինչեւ կէս գիշեր ծանօթ արդիւնքները մեծամասնութիւն մը կ'ապահովեն նախարարական ընտրելիներուն։ Մ. Բենպ ստուար մեծամասնութեամբ վերընտրուեցաւ։

ԲԱՐԻԶ.—Պապական Նունցիան Մօնս. Լորէնցելլի այս իրիկուն քարտուղարի մը հետ Բարիզէն մեկնեցաւ Հռոմ։

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷՆ

ԷՋՄԻԱԾՄԻ Ս. Հայրապետը Ռուսիոյ Զարին թագադրութեան տարեդարձին առթիւ չնորհաւորական և բարեմաղթական հեռագիր մը ուղղած էր Բեթերսպուրգ։ Զարը հեռագրաւ չնորհակալութիւն յայտնած է Ս. Հայրապետին, Ն. Ս. Օծութեան մաղթանքներուն և չնորհաւորութիւններուն համար։

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ Հայրը երէկ իրիկուն՝ Իրրանոս էֆ. Իրրանոսեանի հրաւիրանօք, գնաց Գումգապու, Իրրանոսեանց ընակարանը, ուր Ն. Սրբազնութիւնը գիշերեց։

Այսօր Մայր եկեղեցւոյ մէջ Ս. Պատարագ պիտի մատուցուի։ Ն. Սրբազնութիւն պիտի նախագահէ եկեղեցական արարողութիւններուն։ Ցետոյ Պատրիարքարանի դահլիճին մէջ տեղի պիտի ունենայ Ս. Պատրիարք Հօր անուան առթիւ պաշտօնական ընդունելութիւնները։

*** Ս. Պատրիարք Հօր անուան տարեդարձը չնորհաւորող բազմաթիւ հեռագիրներ և նամակներ կը հասնին Պատրիարքարան։

ԲԱՂԱՒԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԸ հրաւիրուած է վաղը նիստ գումարել Ղալաթիոյ Խորհրդարանին մէջ։

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ Հայրը Օրինութեան կոնդակ մը ղրկեց Ակնեցի Տիկին Թագուհի Ճանիկեանի որ, ինչպէս գրեցինք, 200 ոսկինոց կտակ մը ըրած էր Ակնայ երկսեռ վարժարաններու աղքատիկ ուսանողներուն։

ԳԱԼՖԱԵԱՆ ՈՐԲԱՆՈՑԻՆ չինութիւնները արագ առաջ կը տարուին։ Երրորդ յարկը բարձրացած և տանիքը գոցուած է։ Բաղնիքն ալ աւարտած է։ Շինութեան յանձնաժողովին անդամները վաղը նիստ պիտի գումարեն, չէնքին չուտ աւարտումին մասին ինչ ինչ կարգադրութիւններ ընելու համար։

ԳԱՍԸ ԳԻՒՂԻ քարոզիչ Տ. Ղեւոնդ վրդ. Թազ. Խորհրդոյ հետ դիմած է տեղւոյն երեւելիներուն, Արմենական վարժարանին հին գրասեղաններուն նորոգութեանը համար նուէր հաւաքելու։

ՄԱԳԻՐ ԳԻՒՂԻ Թազ. Խորհուրդը գրով մը՝ աղգու անօրինութիւն խնդրած է տեղւոյն փոխ-աւագերէց Տ. Սարգիս քհ.ի մասին, որ Պատարագի և Հոգեհանգստեան մը առթիւ անպատշաճ դիտողութիւններ ըրած է։

ԲԱԼՌԻի Առաջ. Փոխ. Տ. Կորիւն վրդ. Եսայեան Գուլիա Զին, իր վիճակը հասած և ընդունուած է խուռն բազմութեան մը կողմէ։ Ն. Գերապատուութիւն անմիջապէս ձեռնարկած է գործի և տեղւոյն եկեղեց. և կրթ. գործերու մասին ինչ ինչ անօրինութիւններ ըրած է։

ՇԱՏԱԽ (Բալու) գիւղի Տ. Արսէն քհ.ի դէմ գանգատագիրներ հասած են Պատրիարքարան, որոնք կրօն. փողովին նկատառմանը յանձնուեցան։

ՈՒՍՈՒՄՆ. ԽՈՐՀՐԴՈՅ դիւանը ի պաշտօնէ կը խնդրէ մեզմէ ծանուցանել թէ, ներկայ տարւոյ ուսուցչական ընտրելիները խնդրագրով մը պէտք է, Ուսումն. Խորհրդոյ ներկայանան առաջիկայ ուրբաթ օր, ժամը 5-6, նոյն Խորհուրդին։

ՏՐԱԳԻԶՈՆԻ նորընտիր Առաջ. Տեղապահ Տ. Արիստակէս վրդ. որ իր վիճակը հասած էր, տեղւոյն առաջն. փոխ. Տ. Ղեւոնդ քհ.ի հետ այցելած է կուսակալին, որ պատուով ընդունած է զինքը։ Տ. Արիստակէս վրդ. նկատելով որ իրը առաջնորդ կամ տեղապահ յարաբերութիւն ունենալու համար տեղական իշխանութեան հետ, անհրաժեշտ է եղբրոնէն պաշտօնագիրներ ունենալ, խնդրած է Պատրիարքարանէն որ իր պաշտօնը հաստատող կայս. Պէրաթը և պատրիարքական կոնդակը ղրկուի։

ԽԱՍԳԻՒՂԻ Ս. Ստեփաննոս եկեղեցւոյ մատակարարութեան հաշիւները սկսեալ 1898 սեպ. 27է մինչեւ 1903 դեկ.ի վերջը՝ պատրաստուած և ներկայացուած ըլլալով Ս. Պատրիարք Հօր, Ն. Սրբազնութեան տնօրինութեամբ յանձնուեցաւ Տնտես. Խորհրդոյ քննութեան և վաւերացուելու համար։

Ն. Ս. ՕՇՈՒԻԹԻՆ Հայոց Հայրապետը՝ նկատի առնելով, հետզհետէ հասնող բողոքները Սալմաստի փոխանորդ Մատթէոս վրդ. Աճէմեանի ապարքներուն մասին, Մայիս 27ին հետեւագրաւ արձակած է զայն փոխանորդութեան պաշտօնէն և հրամայած է իր ծննդավայրը վերադառնալ։

ԿԻՒՐԻՒՆԷՆ ԿԸ ԳՐԷՆ ՄԵԶԻ, Ցուլիս 8. Թիւով.—Ամսոյս 1ին հեռագիր մը Մամիկոնեան Սրբազանի Սեբաստիայէն մէկ օր առաջ ճամբայ ելնելուն լուրը արդէն հաղորդած ըլլալով, նախապէս որոշեալ մի քանի երեւելի աղգայիններ, Առաջնորդին արժանավայել ընդունելութիւն մը ընելու համար, քաղաքէս ինը ժամ հեռու մինչեւ Մանճլրգ գիւղը դիմաւորել փութացին։ Յաջորդ օր բոլոր եկեղեցիներու քահանաները, Հայ-հռոմ. առաջնորդը մի քանի երեւելիներով, բողոքականաց երեւելիներէն մէկ քանին և խուռն բազմութիւն մը թէ ձիաւոր թէ հետի՝ դիմաւորելու գացին։ Երբ կառքերը երեւցան, Զախորի Ս. Մեսրոպ. վարժարանի աշակերտները սկսան երգել և թափորը սկսաւ յառաջանալ դէպ ի եկեղեցի։ Երբ թափորը եկեղեցիին դրան առջեւ հասաւ Ն. Սրբազնութիւն կառքէն վար իջնալով քահանաներուն հետ չուրջառ առած հրաչափառով եկեղեցի առաջնորդուեցաւ, ուր բեմ ելնելով թուրքերէն լեզուով Օգոստափառ Վեհապետին թանկագին կենաց և արեւշատութեան համար երկար և կրկնակի բարեմաղթութիւններ ըրաւ։ Ցետոյ ուսուցիչներէն մէկը ուղերձով մը բարի գալուստ մաղթեց, որմէ ետք պահպանիչով մը վերջացաւ հանդէսը։ Միւս օր, շաբաթ, կայս. Պէրաթով կառավարական պաշտօնատունը գնաց։ Նոյն օրը փոխադրած այցելութեան եկաւ Գայմագամ պէյը։ Իսկ կիւրակէ առաւօտ, Վարդավառի տօնին բացատրութիւնը տուաւ, Ս. Կաթողիկոսին Կոնդակը կարդալէ վերջ։ Նմանապէս նոյն երեկոյ և միւս առաւօտ քարոզեց։

ԱՏԱԲԱԶԱՐԻ ՄԱՆԿԱՊԱՐՏԷԶԸ.— Ատաբազարէն կը գրեն մեզի. — Առաջնորդ Գեր. Տ. Ստեփաննոս արքեպիսկ.ի նախագահութեամբ նախընթաց հինգշաբթի օր, Ս. Հրեշտակապետ Թաղի մանկապարտէզի հանդէսը տեղի ունեցաւ եկեղեցիին մէջ։ Հանդէսը սկսաւ Հաժիաէլի քայլերգով, զոր ներկաները ունկնդրեցին յոտնկայս։ Մանկապարտէզին բողբոջները հազիւ 3—4 տարեկան պստլիկներ, իրենց երգերով, համարձակութիւնով և ճարպիկութիւնով, զարմացուցին հանդիսականները։ Բոլոր-ներէն ետք ներկայացան կոկոներու երկու բաժանումները, որոնք խիստ կանոնաւոր ու ճարպիկ կերպով մարմնամարզ մը ներկայացուցին առանց առաջնորդի, և իրենց արտասանած երգերն ու ճառերը յայտնի էր թէ հասկցողութիւնով էր որ կ'արտասանէին և ոչ թէ թութակրէն։ Ասոնք կատարեցին նաեւ «Եգիպտացորենի գողերը» խորագրով Ատաբազարցի մանուկներու կեանքէն առնուած խիստ զուարճալի տրամախօսութիւն մը, որով Ատաբազարի ընտանեկան դաստիարակութեան թերին կը շեշտուէր։ Կոկոներէն ետք կարգը եկաւ ծաղիկներու երկու բաժանումներուն։ Ասոնց Ա. բաժանման կրօնագիտութեան քննութիւնները պակերի վրայ կատարեց նոյն ինքն Ս. Առաջնորդը և խիստ գոհ մնաց պատասխաններէն։ Դեռատի Պ. Ներսէս Բարսեղեան շատ բնական կերպով արտասանեց «Տանձին գողը» մենախօսութիւնը։ Հաճոյքով դիտեցինք որ ամբողջ հանդէսին ընթացքին մէջ աղոց տրուած արտասանութիւնները, ճառերը մենախօսութիւններն ու տրամախօսութիւնները որչափ զուարճալի նոյնքան ալ օգտակար ու բարոյալից նիւթերու չուրջ կը դառնային, ինչպէս «մեռաղները» տրամախօսութիւնը՝ որուն մէջ իւրաքանչիւր մեռաղ իր օգտակարութիւնները կը չատագովէր։—«Դարավերջիկ վարժուհին» տրամախօսութիւնը՝ որուն մէջ վարժուհի մը իր աշակերտներուն կը սորվեցնէր, մածուցը սեւ է. ածուխը ճերմակ է, և այլն, և նոյն ժամուն վրայ հանող ու զարմանքէն ափիբերան մնացած փոքրիկ թաղական աղայի մը կը պատասխանէր թէ՝ իր աշակերտներուն հիմակուընէ կը սորվեցնէր կեանքի մէջ... յաջողելու եղանակը, և կաւելցնէր թէ «մեր չբոլանկներուն մէջ յաջողելու համար երբ մածունին սև կըսեն. պէտք է դուն ալ սև ըսես» և այլն և այլն։ «Ցորեն ու հաց» խորագրով ոտանաւոր տրամախօսութիւնը, որով քանհինգ գործաւորներ և գործաւորուհիներ, իրենց բնական այլ փոքրանկար գործիքներով ցորենը ցանեցին, քաղեցին, կամնեցին, էրնեցին, աղացին, չաղուեցին ու հացեր սիմիթներ պատրաստեցին։ Ցետոյ բեմ եկաւ Ս. Կարապետ ու Ս. Հրեշտակապետ միացեալ թաղերու աւագ ուսուցիչ Գրիգոր էֆ. Ցարութիւնեան ու կարդաց տեղեկագիրը, որով յայտնեց թէ՝ այս տարի մանկապարտէզը ունեցած է 200է աւելի աշակերտներ և 25 չրջանաւարտ, որոնք ն

ուղեկցագիրը, մանկապարտէզին ե-ղանդուն վարիչ Տիկին Տիգրանուհի Սուփհանեանի խղճամիտ պաշտօնավարութեան, որուն գնահատելի ջանքերովն է որ երկու տարիէ ի վեր Թաղին մանկապարտէզը բաղձացուած վիճակի մը մէջ կը գտնուի։ Նախագահ Սրբազանին ձեռքով բաշխուեցաւ վերկայականները ու վերջացաւ հանդէսը Ն. Սրբազնութեան պանպանիչով։ Հանդէսէն ետք, մանկապարտէզին Խնամակալուհի տիկինները՝ տիկին Սուփհանեանի հանդէպ իրենց տածած համակիր զգացումները ապացուցին, ճոխ հացկերոյթ մը սարքելով Զարխին եղերքը, ուրիշ հրաւիրեալ տիկիններու հետ։ Հանդէսին բոլոր երգերն ու արտասանութիւնները, ճառերն ու արամախօսութիւնները ամբողջովին նոր նիւթեր էին, տիկին վարիչին և իր ամուսնոյն Սեփան էֆ. Սուփհանեանի (Էս—Սէ) կողմէ պատրաստուած։

ՍԱԼՄԱԹՈՄՐՈՒԻՒ Ս. Թադէոս-Բարթողիմէոսեան վարժարանի վիճակացոյցի բաշխման հանդէսը տեղի ունեցաւ կիրակի օր։ Պալաթու քարոզիչ Դեր. Տ. Վահան Ծ. վրդ. Տ. Մինասեան կը նախագահէր, իր չորքը ունենալով Դեր. Վահան Ծ. վրդ. Ցակոբեանը ինչպէս նաև տեղւոյն քոմիսէր պէյը։ Հանդէսը սկսաւ Համիտիյէ քայլերգով։ Յետոյ երգեր, բանախօսութիւններ, մենարգներ, ֆրանսերէն և հայերէն կարճ արամախօսութիւններ և սամաներէն մաղթանքներ եղան։ Վարժարանին յառաջադէմ ուսանողներուն բաժնուեցան Մանզուէիի Արտօնասէրին նուիրած 20 օթինակ Աշխ. Շարականները, և Վ. Մարգարեան էֆէնտիի նուիրած օսմ. պատմութիւնները։ Արմէն էֆ. Լուսինեան ալ ազդու ճառ մը խօսելով դրուատեց վարժարանին խնամակալութիւնը, պաշտօնեաները, և քաջալերեց ուսանողները։

ՄԱՐՏԻՐՈՍ ԷՖ. ԹՕԳԱԹԵԱՆ.— Մանչէսթրէ երէկուան թիւով հասած հեռագիրէ մը ցաւօք կ'իմանանք թէ ծանօթ վաճառական Մարտիրոս էֆ. Թօգաթեան բաւական ծանր հիւանդութենէ մը կը տառապի Մանչէսթրի մէջ։ Թօգաթեան էֆէնտի ամէնէն հին և ամէնէն պատուաւոր մէկ ներկայացուցիչն է Մանչէսթրի Հայ վաճառականներուն, որոնց միշտ ձեռնտու գտնուած է թէ՛ բարոյապէս և թէ մանաւանդ նիւթապէս։ Շատ մը փոքր դրամագլուխով վաճառականներ այսօր գոյութիւն պիտի չունենային և կամ նիւթապէս անտանելի կացութեան մէջ պիտի գտնուէին, եթէ Մարտիրոս էֆէնտի Թօգաթեանի մարդասիրական զգացումները չըլլային։ Ցարգելի հիւանդին բազմաթիւ համակրողներուն ու բարեկամներուն հետ, արագ բժշկութիւն կը մաղթենք։

ՐՈՒՄԷԼԻ ՀԻՍԱՐԻ ՀԱՆԴԷՍԸ.— Այս կիրակի կէս օրէն վերջ Ռումէլի Հիսարի Ս. Սանդուխտ եկեղեցւոյն պարտէզին մէջ տեղի ունեցաւ վարժարանին ու մանկապարտէզին տարեկան հանդէսը։ Տ. Մուշեղ Ծ. Վ. Սերոբեան կ'նախագահէր հանդէսին։ Մանկան խաղերէ և արտասանութիւններէ կազմուած այս հանդէսը սկսաւ Համիտիյէ քայլերգով, որուն դաշնակով մասնակցեցաւ Տիկին Սանդուխտ Շիշմանեան։ Ապա, Հոգաբարձութեան ատենապետ Երուանդ էֆ. Զավուշեան կարդաց վարժարանին տարեկան տեղեկագիրը որուն մէջ մասնաւոր շնորհակալութիւն յայտնուած էր Տիկին Ճօն Ուօշպրնի, որ այս տարի Ամերիկա մեկնելէն առաջ չէր մոռցած գեղեցիկ պատկերներ ղրկելու Մանկապարտէզի սաներուն։ Զավուշեան էֆէնտիի տեղեկագիրը ջերմապէս ծափահարուեցաւ, և բոլոր գիւղացիները, որոնցմով լեցուած էր պարտէզը, փրկնց շնորհաւորութիւնները յայտնեցին հոգաբարձութեան անձնուէր ատենապետին։ Բրօֆ. Ցակոբոս Ճէճիզեան, որ ամէն տարի ներկայ կ'ըլլար հանդէսին, այս տարի անձնական տարուութեան պատճառաւ բացակայ ըլլալով նամակով մը ցաւ կը յայտնէր։ Հանդէսին փակման պահուն Տ. Մուշեղ վարդապետ շատ գեղեցիկ կերպով խօսեցաւ կարմրաշղթաց պզտիկներուն վրայ, որոնց տրուած կրթութիւնը մաղթեց որ տեւական ու արդիւնաւոր ըլլայ։ Հանդէսին նիւթական հասոյթը 6—7 ոսկի եղաւ։

ԾԱՆՕԹ ԵՐԱԺՇՏԱՊԵՏ Արամ էֆ. Բժշկեան նոր հեղինակութիւն մը պատրաստած է Գարեան Դպլայիկեար անունով, որուն ամէն ձեւակերպութիւնները աւարտած են տպագրելու համար։ Այս խնամուած գործը ամենամեծ պակաս մը կը լեցայ լրացնել մեր մէջ, քանի որ անիկա կը պարունակէ Նախակրթարանի և Մանկապարտէզի տղոց յատուկ զանազան երգերու ճոխ հաւաքածոյ մը։ Նիւթերը գրուած են խիստ պարզ ոճով և ներդաշնակ տաղաչափութեամբ։ Բոլոր գիրքը ձայնագրուած է եւրոպական ձայնանիշերով։ Կը շնորհաւորենք յարգելի երաժշտապետը իր այս օգտակար երկին համար և կը յանձնարարենք մեր մեծայարգ ընթերցողներուն, մանաւանդ անոնց որոնք փոքրիկ զաւակներ ունին, ատատարել այս մանկական երգարանին հրատարակութեան, քանի որ հեղինակը նիւթական պատճառներու վրայ է որ կը մնայէ միայն, գործին հրատարակութեան համար։

ՀԱՅ ԱՐՈՒԵՍՏԱԳԷՏԻ մը յաղողութեան լուրը կը հասնի Բարիզէն։ Յուլիս 27ին Բարիզի Բօնպէրվաթուառին քննութեանց ատեն, բուաժէտիի (ողբերգութիւն) առաջին մրցանակը շնորհեցաւ Պ. Մաքսուտեան, որ նոյնպէս Բօմէտիի մէջ առաջին յիշատակութեան արժանացած է։ Քննութեանց նախագահած է Մ. Թէսոտ Տիւպուա, իսկ ժիւռիին կազմած են Մ. Մ. Մարսէլ, Լուտովիք Հալէվի, Վիքթորիէն Սարտու, Ժիւլ Բլառթի, Բոլ Հէրվիէ, Հանրի Լավէնտան, Պէրնշթայն, Տէթուրնէլ, Բօնթան, Բոլ Ժինիսգի, Մունէ Սիւլլի և ուրիշներ, որոնք գնահատած են երիտասարդ արուեստագէտին տաղանդն ու ձիրքերը։ Ժիւռիի անդամներէն Մ. Բոլ Ժինիսգի հրաւիրած է Պ. Մաքսուտեանը որպէսզի Բարիզի Օտէօն թատրոնը մտնէ։

ՀԱՅ-ՀՌՈՄԷԱԿԱՆՆԵՐԸ

ՀԻՆԳ ԸՆՏՐԵԼԻՆԵՐԸ

Երէկ գրած էինք թէ Երեւելեաց Ընդհ. Ժողովը իր կիրակի օրուան նիստին մէջ հինգ եպիսկոպոսներ որոշած էր քուէից առաւելութեամբ, կ. Պատրիարքի ընտրութեան համար։

Ահաւասիկ կենսագրական նօթեր այդ հինգ ընտրելիներուն վրայ։

Տ. ՊՕՂՈՍ ՍԱՊԱՂԵԱՆ ԴԵՐՊԷՏ.—Ծնած է 1836ին, Հալէպի մէջ։ Կը պատկանի քաղաքին ազնիւ ընտանիքներէն մէկուն։ Իր նախնական ուսումը ստանալէ ետք թեմական դպրոցներու մէջ, ղրկուեցաւ Զէյմմառի վանքը։ Տ. Պետրոս ԺԳ.-րդէն քահանայ ձեռնադրուեցաւ, և երկար տարիներ գաւառական պաշտօններ կատարելէ ետք, 1901 Հոկտ. 28ին եպիսկոպոս օծուեցաւ հանգուցեալ Էմմանուէլեան Պատրիարքէն։ Տ. Սապաղեան, գիտէ Հայերէն Թուրքերէն, Արաբերէն, և կը խօսի քանի մը օտար լեզուներ։ Հասարակութեան գործերուն մէջ մեծ փորձառութիւն ունի։ Անձնական հարստութեան ալ տէր է և իր դրամները կը յատկացնէ բարեգործութեան։ Վերջին անգամ, Զէյմառի Հայ.-հռոմէականաց վանքին նուիրեց 1000 ոսկինոց չէնք մը։

Տ. ՕԳՈՍՏԻՆՈՍ ՍԱՑԵՂԵԱՆ ԴԵՐՊԷՏ.—Ծնած է 1863ին, Հալէպի մէջ, ուր առած է իր նախնական ուսումը Ֆրանչիսկեաններուն քով։ Դպրոցէն ելլելէն ետքը շատ տարիներ վաճառականութեամբ զբաղած է, և լաւ հաշուագէտ մ'է։ Գիտէ Հայերէն Ֆրանսերէն, Իտալերէն Արաբերէն, Թուրքերէն։ 1890ին քահանայ ձեռնադրուեցաւ Պալիթեան արքեպ.-էն։ 1902ին Հալէպի եպիսկոպոսութեան կոչուեցաւ հանգուցեալ Էմմանուէլեան Պատրիարքէն։ Այս շատ հմտեսա եկեղեցականը առաջին կարգի վարչագէտ մըն է։

Տ. ՆԵՐՍԷՍ ՃՆՏՈՑԵԱՆ ԴԵՐՊԷՏ.—Ծնած է Ռուսիա Շիրակ մէջ, 1848ին։ 1866ին գացած է Վենետիկ, Ս. Ղազարու վանքը։ 1873ին ձեռնադրուեցաւ քահանայ Հիւրմիւզեան Գէորգ Արլատօրմէն, և անկէ մինչեւ 1886 կարեւոր պաշտօններ վարեց վանքին մէջ։ 1880ին Ռուսիա գնաց եկեղեցական պաշտօնով։ 1883ին գնաց Պարտիզակ, ուր երկու տարի մնալով, յաջողեցաւ եկեղեցի մը և դպրոց մը շինել իր նախաձեռութիւններով։ 1892ին եպիսկոպոս ընտրուեցաւ Ազարեան Պատրիարքէն, և առաջնորդ եղաւ, Մուշի, Վանի, Պիթլիսի ուր դպրոցներ և եկեղեցիներ շինեց։ Իր մայրենի լեզուէն զատ գիտէ Ֆրանսերէն, Իտալերէն, Լատիներէն և Թուրքերէն։

Տ. ՑՈՒՍԻԿ ԿԻՒԼԵԱՆ ԴԵՐՊԷՏ.—1844ին ծնած է Մարտինի մէջ։ 1866ին քահանայ ձեռնադրուեցաւ Զէյմառու վանքին մէջ և 1869ին Հռոմ ղրկուեցաւ իբրեւ անձնական քարտուղար Նազարեան Գերպէտ.-ին որ Հայ.-Հռոմէական հասարակութեան ներկայացուցիչն էր Վատիկանի մօտ, 1902ին Մարտինի եպիսկոպոս օծուեցաւ։ Հայերէնէ զատ, գիտէ Թուրքերէն, Արաբերէն և Իտալերէն։

Տ. ՍՏԵՓԱՆ ԻՍՐԱԷԼԵԱՆ ԴԵՐՊԷՏ.—Ծնած է 1866 Փետր. 6ին, Մուշի մէջ, ուր ստանալէ ետք իր նախնական ուսումը, Բրօքսանտա ղրկուած է և Հռոմի մէջ, 1890ին քահանայ ձեռնադրուած։ Ինը տարի ետքը, Խարբերդի եպիսկոպոս կոչուեցաւ։ Գիտէ Հայերէն, Ֆրանսերէն, Թուրքերէն, Իտալերէն և Լատիներէն։

*** Երէկ Եպիսկոպոսական ժողովը դարձեալ գումարուեցաւ։ Կը լսենք թէ պարտիրարքական ընտրութեան համար 16 Եպիսկոպոսներէ կազմուած Սինոդը պիտի գումարուի այս ուրբաթ օր։ Նիստը դռնփակ պիտի կատարուի Ս. Թորոսեան Ս. Ատուածածին եկեղեցիին մէջ և գաղտնի քուէարկութեամբ պիտի ընտրուի Կ.-Պարիրարքը։

—Հինգ ընտրելիներու ցանկը առջի օր հեռագրուեցաւ Հաճըն՝ Թէրզեան եպիսկոպոսին։

"ՄԱՆԶՈՒՄԷ"ի ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆՑ ԲԱԺԻՆԸ

ԿՆՈՔՆՔ

ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ, որդի լրագրավաճառ Տիար Արամ Աղապէյեանի, կնքահայր՝ Թերթիս գրաշարներէն Պ. Վահան Պետրոսեան, մկրտուած Բերա, Ֆէրիգիւղի եկեղեցիին մէջ, ձեռամբ Դալաթիոյ Աւագերէց Տ. Մեսրոպ քահանայի։

×

Վիզէն, որդի Յակոբ էֆ. Դուլումճեանի, կնքահայրութեամբ Կարապետ էֆ. Գրիգորեանի, կէսարիկ փաշայի եկեղեցիին մէջ, ձեռամբ Տէր Պետրոս քահանայի։

ԲԱՐԻԶԻ ՊՕՐՍԱՆ

BOURSE DE PARIS

1 Օգոստ. 1904

Ֆրանս. 3% Français)	97 70
Բէյժի (Tab. Turcs)	378 —
Օսմ. Միացեալ (R. Nv. Unif.)	86 15
Երկաթուղի (Lots Turcs)	122 —
Պանգ Օթթ. (Banque Ott.)	565 —
Թրանսվալ (Transvaal)	92 —

ՐԷՍՄԻ

ԹԷՎՃԻՇԱԹ

Ճէմիյէթը Ռուսումիյէ ազասընտան լզզէթլու Իսմայիլ պէյէ թէրճիէն Միւթէմայիզ բիւթպէսի թէվճիհ պույրուլմուշ տըր։

*** Կինճ սանճաղը միւթէսարրֆ մուավինլիյինէ Իսթանբէյ գազասը գայմգամ մուավինի Միրզէ էֆէնտի թային պույրուլմուշ տըր։

ՆԵՐՔԻՆ

ԵԼՄԱԿԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐ ՎԱՀՐ. ՐԷՇԱՏ ՓԱՇԱ. — Ուրախութեամբ կը ծանուցանենք թէ Վեհ. Սուլթանը գնահատելով ելմտական նախարար Վահր. Բէշատ փաշայի բարւոք պաշտօնավարութիւնը, բարեհաճած է վարձատրել Ն. Վսեմութիւնը Ականակուռ Մեճիտիյէ պատուանշանով։ Կայս. այս բարձր գնահատումը արդար վարձատրութիւն մըն է Ելմտական Վահր. նախարարին, թէ՛ Օսմ. Երկրին և թէ Կայս. Գանձուն մատուցած արդիւնաւէտ ու բազմակողմանի ծառայութեանց որոնց շնորհիւ այսօր օսմ. վարկը այնչափ պատուաւոր դիրք մը կը գրաւէ բոլոր աշխարհի մէջ։ Վահր. Բէշատ փաշա իբրեւ կարող անտեսագէտ և ելմտագէտ, իր պաշտօնավարութեան առաջին օրէն իսկ, ուշադրութեան առարկայ ըրած է ելմտացոյցի հաւասարակշռութիւնը, և այսօր, ինչպէս տարուէ տարի հրատարակած պաշտօնական ելմտացոյցին մէջ կը տեսնենք, Պետական Գանձը նախանձելի կացութեան մը մէջ է։ Ն. Վսեմութիւն իբրեւ հաւատարիմ թարգմանը Վեհ. Կայսեր երկրաշէն բաղձանքներուն, անձնուէր եռանդով կ'աշխատի, այսպէս բարի օրինակ ըլլալով իր բոլոր ստորադաս պաշտօնատարներուն։ Բէշատ փաշա իր վարչական ու ելմտական բարձր տաղանդին չափ ալ ազնիւ սիրտ մը կը կրէ և գործի համար իրեն դիմողներուն օրէնքին ընձեռած ամէն դիւրութիւնները շնորհելով, առիթ կուտայ որ հասարակութիւնը միշտ երախտապարտ՝ աղօթէ Վեհ. Սուլթանին թանկագին կենաց և արեւշատութեան համար։ Զերմապէս կը շնորհաւորենք Ն. Վսեմութիւնը Կայս. այս բարձր գնահատման առթիւ։

Նոյնպէս գոհութեամբ կը ծանուցանենք թէ Վեհ. Սուլթանը բարեհաճած է Լիւգաթի ոսկի շքադրամը շնորհել ընդհ. հաշուակալ Ապաիւրահան էֆ.-ի և Պալայի ատիճան՝ օգնական Մուզաֆֆէր պէյի։

Ն. Վսեմութիւնը Կայս. Պալատ գացին իրենց երախտագիտութիւնները մատուցանելու։

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ՀԱՊԷՇԻՍՏԱՆ. — Օսմ. պատուիրակութիւնը Հապէշիստան երթալուն, բաց ի Վեհ. Սուլթանին մասնաւոր նուէրներէն Վեհ. Նէկիւսին յանձնեց նաեւ Իմթիյազի ականակուռ պատուանշանը։

Դրեցինք թէ օսմ. պատուիրակութեան հոն գտնուած ատեն, Ասիս-Ապապայի մէջ մզկիթի մը հիմնարկէքը կատարուած է։ Այդ մզկիթին գեղեցիկ նուիրեց Մենելիք կայսրը։

ՈՍՏԻԿԱՆ-ՋՕՐՔԵՐԸ. — Բ. Դուռը հրաւիրեց Սպարապետութիւնը կարելի եղածին չափ շուտ աւարտել ոստիկան զօրաց վերակազմութիւնը։

ԴՐՈՇՄԱՏՈՒՐԻ ՆՈՐ ՕՐԷՆՔԸ.— Մաքսային վերատեսչութիւնը յարմար դատեց չոգենաւային Ընկերութեանց կողմէ տրուած «օրանն»ները առ այժմ 10 փարանոց դրոշմաթուղթի ենթարկել։ Վասն զի ատոնց բուն իսկ ֆրանսերէնը «օրտին»ի համապատասխան չէ։ Այդ մասին հրահանգ խնդրուեցաւ ձեռնհաս պաշտօնարանէն։

—Պաշտօնական զեկոյց մը կը ծանուցանէ թէ նոր Օրէնքին համաձայն աղերսագրերու վրայ փակցուած դրոշմները պէտք է չնչուին ստորագրողին թէ՛ ստորագրութեամբ կամ կնիքով և թէ թուականով։ Մինչդեռ դիտուած է որ Պետական պաշտօնատանց մատուցուած աղերսագրերուն վրայ դրոշմները մասամբ չնչուած են միայն կնիքով։ Հակառակ պարագային, այդ կարգի աղերսագրերը պիտի չընդունուին։

— Մաքսատուններուն ցոյց տրուած մանիֆէսթոներուն թէեւ նոր օրէնքին համաձայն երեք ղրշոց դրոշմաթուղթ պիտի փակցուի. սակայն չոգենաւային գործակալութեանց կողմէ Մաքսատանց տրուած օրիժինալ մանիֆէսթոները ցարդ դրոշմատուրքի ենթակայ չըլլալով, և այդ մասին նոր օրէնքին մէջ տրամադրութիւն մըն ալ չգտնուելով, ատոնք ալ նոյն Օրէնքին ենթակա՞յ են թէ ոչ, և եթէ ենթակայ են, զանազան պատճէններուն իւրաքանչիւրին զատ զատ դրոշմաթուղթ պիտի փակցուի թէ ամէնուն համար մէկ։ Այս մասին հրահանգ խնդրուեցաւ ձեռնհաս պաշտօնարանէն։

ՌՈՒՄԱՆԱԿԱՆ դեսպան Մ. Լահովարի երէկ Պոլիս դարձաւ ռումանական չոգենաւով։

ՄԱՀ. — Կայս. Համալսարանին արաբական ու պարսիկ գրականութեանց ուսուցիչ և նշանաւոր գրագէտ Միրզա Խիզատէ Ապաիւրրահման Սիւրէյյա պէյ մեռաւ Այ-Սոֆիֆանոյի մէջ։ Պղտտատի մէջ ծնած էր 1257ին և 47 տարի առաջ Պոլիս եկած էր։ Խմբագրապետն էր ձէրիտէի Ասֆերիէ թերթին։

ՃՇՄԱՐԻՏ ԲԱՐԵՐԱՐՆԵՐ. — Կէօրիճէէն (Մանասթրի) կը գրեն թէ ասկից 6 տարի առաջ մեռնող տեղացի մը, Լաքէ, իր 70,000 ոսկիի հարստութեան մէկ մասը յատկացուցած էր եկեղեցի մը և դեղարան մը շինելու և տարին 4 աղջկան օժիտ տալու։ Այժմ դեղարանը բացուած է, ուր աղքատներուն ձրի և մեծահալներուն ալ դրամագլուխին փոխարէն դեղ կու տայ։ Եկեղեցիին շինութիւնն ալ առաջ կը տարուի և տարին երկու իսլամ և երկու քրիստոնեայ աղքատ աղջկան օժիտ կը հոգացուի։ Ուրիշ բարեսէր մըն ալ հետեւելով վերի օրինակին 12,000 ոսկի ձգած է Եգիպտական Պանքան միջազգային հիւանդանոց մը շինելու համար։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՈՃԻՐ.—Երէկ, Ֆաթիհի կողմերը, թափառաշրջիկ Շիւքրի, ծանօթ պատճառներով թեւէն և փորէն վիրաւորեց նոյն տեղի բնակիչներէն Էրինի անուն յոյն կին մը։ Վիրաւորը հիւանդանոց տարուեցաւ։

ԿԱՒՐԻ ԱՐԿԱԾ.—Երէկ առտու կառապան Իսմայիլ, երբ Պօսթան Պաշէն Թօփխանէ կիջնէր, ձիերը խրտչեցան և սկսան արշաւել։ Տիմիթրի անուն 13 տարու տղեկի մը զարնուեցաւ և ցայն վիրաւորեց։ Յետոյ գնաց զարնուեցաւ խանութի մը քարայատակին ու կառքը տապալեցաւ և կառապանը վար դլորեցաւ, զանազան կողմերէն վիրաւորուելով։

ԱՆԶՆԱՍՊԱՆ.—Իզմիրէն կը գրեն թէ տեղւոյն իսլամ երեւելի ընտանիքներէն մէկուն տղան, 18 տարու Ապտուլլահ, Աք-Բունարի ըսուած տեղը անձնասպան եղաւ ինքզինքը ծառէ մը կախելով։ Գրպանէն նամակ մը գտնուեցաւ ուր կ'ըսէր թէ կեանքէն ձանձրացած է։

ՇԻՇԼԻԻ ԳՈՂԵՐԸ.— Ժամանակէ մը ի վեր գողերու ընկերութիւն մը կը չահատակէ Շիշլիի կողմերը։ Առջի իրիկուն երկու գողեր մտան Բէյժիի խորհրդական Մ. Բամէյի տունը, սակայն սպասուհիին պոռչտոցներուն վրայ սկսան փախչիլ։ այս միջոցին երիտասարդ մը սկսաւ հալածել զանոնք բայց գողերը հրազէն պարպեցին, քիչ մնաց կուրծքէն վիրաւորելով հետապնդողը։

ՍԻՍՏՐԻԱԿԱՆ Սալցպուրկ չոգենաւը որ Պիղատոսի առջեւ խրած էր, ազատուելով Պոլիս բերուեցաւ և թեթեւ նորոգութեան մը համար Ոսկեղջիւր մտաւ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Տէր խմբագիր,

Թերթիդ մէջ կարդալով գեղարուեստագէտ պարոն Սերաֆանի մը ծանուցումը, անմիջապէս 30 ղրուշով մէկեալ լուսանկարս ալ ղրկած էի, 4/5 անգամ մեծցնելու խնդրանքով։ Երկու օր առաջ ստացայ զայն և բարեկամներու հետ հիացքանչ մնացինք սաչափ ոճով ասչափ գեղարուեստական և յաջող արտադրութիւն մը վայելելնուս համար։ Բնականին յար և նմանը և անոր 5 անգամ մեծութեամբը նկարուած էր պատկերս ամենանաննչմարելի գիծերովը ու ստուերներովը։ Հիմա մեր համեստ բնակարանին զարդը եղած է այս պատկերը, զոր ամէն այցելու հիացումով կը դիտէ։ Այս առթիւ հաճեցէք հաղորդել ջերմ շնորհակալիքս յիշեալ արուեստագէտին, որ անմոռաց յիշատակ մը ձգեց մեր տան մէջ իր արուեստական հմտութեանը շնորհիւ։

Մնամ մեծաւ յարգանօք

Ձերդ

ԱԲՐԱՀԱՄ ՖՐԱՆԿԻԻԼԵԱՆ

ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐ

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

Երէկ գիշեր ուշ ատեն հեռագրական գործակալութեանց կողմէ մեզ հաղորդուած են հետեւեալ հեռագիրները.—

ԲԱՐԻԶ, 1 օգոստ. — Անգլիական հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ ռուս նաւաբաժինը Բորթ-Արթուրէն դուրս ելաւ և յարձակեցաւ Թոկոյի նաւաբաժինի վրայ։ Երկու կողմի կորուստները մեծ կը կարծուին։

—Ճարտնցիք արգիլեցին օտար նաւերը Նիուչուանկի նաւահանգիստը մտնելու։ Հիւպատոսները բողոքեցին այս միջոցին դէմ։

—Կը ծանուցուի թէ Ռուսական յաղթանաւերը յաղթած են ողջամբ Վլատիվոսթոք մտնել, հակառակ Քամիմուրայի հետապնդումին։

ԲԵԹԵՐՍԲՈՒՐԿ.— Բեթերսպուրգի նահանգին զօրքերը չարժման մէջ պիտի դրուին օգոստ. 15էն սկսեալ։

—Զօր. Սախարով կը հեռագրէ թէ ճարտնցիք յուլիս 29ին գրաւեցին Քոլչուն-Վանթիկի կիրճը՝ Սիմունչէնկի մօտ։

ԲԱՐԻԶ.— Ճարտնցիք Նիուչուանկի մէջ գրաւեցին ռուսական Սիվկց թնդանօթակիրը որ կը գտնուէր Լիաօհօ գետին բերանը։ Ռուսական այդ նաւը պատերազմին սկիզբէն հոն մնացած էր սառոյցներուն պատճառաւ։

—Թաշիչայէ նահանջող ռուսերը մեծ դժուարութեանց կը հանդիպին։

ՍԱԿԱՐԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆԸ

19/1 Օգոստոս 1904

ՕՍՄ. ՄԻԱՑԵԱԼ

Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ	92.06
Ամէնէն բարձր գինը	92.08½
» վար գինը	92.—

ՐՈՒՄԷԼԻԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ ֆր.	120.—
Երէկուան բարձր գինը	120.25
» վար »	119.87
Ռուսական	91.50
Ճարտնական	73.—
Քէյտի Ֆոնսիէ էժիբսիէն Ա	280.—
» » » Բ	267.—
Քարափ	512.
Պանք Նաս. Կրէս.	431.—
Թրամվայի Բաժնեթուղթ	6.05
Բէյժիի պարտաթուղթ Ֆրանք	382.—
Անատոլ. Երկ. բաժնեթ. Ա.Ո.	11.90
Օսմ. Ապահովագր. Ընկ. Լ. Օ.	4.20

ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ

Օսմ. ոսկին 100 ղ.-էն	ղ. փր.
Մէճիտիյէ արծաթ	108.03
Անգլիական ոսկի	109.33
Ֆրանսական ոսկի	87.03
Քէյմից	51.05
Նոր մէթալիք	103.10
Բոլ	89.20
Ռուպլի թղթադրամ	8.67
Լոնտոն 3 ամիս	110.15
Բարիզ »	22.87¾

ԲԱՑԱՌԻԿ ԱՌԻԹ

ԼՈՒՍԱՆԿԱՐԻ ՍԻՐԱՀԱՐԵՐՈՒՆ

Լրագրոյս համակիր ճարտար արուեստագէտ մը, կը ստանձնէ բնականէն 4/5 անգամ խոշորութեամբ և կատարեալ ճշդութեամբ մեծցնել մեր միջոցաւ իրեն յանձնուած ամէն տեսակ լուսանկարներ, միմիայն 30 ղրուշի խիստ դիւրամատչելի վարձքով։

Եթէ կ'ուզէք բարեկամաց կամ հեռաւոր սիրելիներու քով յարմարագոյն յիշատակ մը և ապրանքներու մէջ կախուելու գեղարուեստական անհրաժեշտ զարդեր ունենալ, ասիթը մի՛ փախցնէք, քանի որ կարճ ժամանակ պիտի տեւէ։

Գաւառացիք ալ կրնան պատեհութենէն օգտուիլ, ղրկելով մեզի ուծծցուելիք լուսանկարին հետ 33 հատ մէկ ղրշ.նոց նամակադրոշմ։ 10—5

Կարդալ Դ. Երես «Ինիոն»

Ապահովագրական Ընկերութեան ազդը

ՐՈՒՄԷԼԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻԻ ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ

207ՐԴ ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ — 1 ՕԳՈՍՏՈՍ 1904

Նումէրօ	Ֆրանգ	Նումէրօ	Ֆրանգ	Նումէրօ	Ֆրանգ	Նումէրօ	Ֆրանգ
35411	600000	384509	3000	273194	1000	834655	1000
541368	60000	443903	»	336604	»	894669	»
369687	20000	460306	»	360661	»	1039053	»
1460667	»	640467	»	507462	»	1039055	»
603492	6000	790609	»	571813	»	1293683	»
612360	»	790610	»	640469	»	1309683	»
630431	»	1633948	»	661946	»	1357461	»
676020	»	1662107	»	717589	»	1370600	»
903372	»	1723327	»	717590	»	1460668	»
1019744	»	1256	1000	735111	»	1598176	»
43636	3000	71609	»	735113	»	1759214	»
164925	»	120884	»	794156	»		
268964	»	209589	»	811974	»		

850 ԱՄՕՐԹԻ ՇԱՀՈՂ ԹԻՒԵՐ

1257— 60	341951— 5	661947— 50	1076791— 5	1516001— 5	
10006— 10	350121— 5	665666— 70	1095766— 70	1525691— 5	
13201— 5	356551— 5	676016— 20	1100066— 70	1549291— 5	
16796—800	360662— 5	709291— 5	1108666— 70	1575051— 5	
35412— 5	369686— 90	717586— 90	1115916— 20	1580511— 5	
43637— 40	370506— 10	733146— 50	1117446— 50	1582251— 5	
50426— 30	377581— 5	735112— 5	1138131— 5	1593296—300	
50436— 40	382376— 80	736951— 5	1170856— 60	1597321— 5	
71606— 10	384506— 10	790606— 10	1172481— 5	1598177— 80	
84266— 70	392171— 5	794157— 60	1179871— 5	1600161— 5	
94391— 5	411396—400	811971— 5	1195911— 5	1610421— 5	
107981— 5	443901— 5	832386— 90	1201236— 40	1611896—900	
109126— 30	460307— 10	834651— 5	1218601— 5	1633946— 50	
120881— 5	478601— 5	838251— 5	1219256— 60	1656526— 30	
136651— 5	492146— 50	885576— 80	1219576— 80	1662106— 10	
137666— 70	500771— 5	894696—700	1230636— 40	1666266— 70	
146001— 5	507461— 5	901041— 5	1244101— 5	1667281— 5	
146826— 30	526396—400	901136— 40	1248611— 5	1681981— 5	
164921— 5	528696—700	903371— 5	1285966— 70	1686901— 5	
178326— 30	541366— 70	914481— 5	1293681— 5	1699581— 5	
209586— 90	541456— 60	919536— 40	1309681— 5	1704356— 60	
221681— 5	548716— 20	931726— 30	1319986— 90	1723326— 30	
229096—100	553611— 5	941651— 5	1357462— 5	1759211— 5	
243826— 30	570261— 5	943811— 5	1370596—600	1759841— 5	
246196—200	571811— 5	961811— 5	1379611— 5	1760281— 5	
253446— 50	578141— 5	967901— 5	1379901— 5	1766616— 20	
256846— 50	579661— 5	977971— 5	1392951— 5	1804336— 40	
268961— 5	589211— 5	996116— 20	1405741— 5	1817951— 5	
273191— 5	593011— 5	1002396—400	1421696—700	1823161— 5	
274296—300	603491— 5	1019741— 5	1422866— 70	1835826— 30	
283961— 5	612356— 60	1033531— 5	1425556— 60	1840191— 5	
294971— 5	630432— 5	1038581— 5	1460666— 70	1854191— 5	
297858— 60	640466— 70	1039051— 5	1469716— 20	1867986— 90	
308641— 5	643641— 5	1049711— 5	1475826— 30	1901856— 60	
336601— 5	647786— 90	1057021— 5	1481686— 90	1933291— 5	
340421— 5	648086— 90	1061321— 5	1514991— 5	1975511— 5	

"ԹԱՆԶՈՒՄԷ"Ի ԹԵՐԹՈՆԸ 120

ԵՐԿՈՒ ՕՐՕՐՈՑՆԵՐԸ

ԶԷՊ

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ-ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԿԱՆԱՊԷ

Հեղինակ ԷՄԻԼ ՈՒՇԵՊՈՒՍ — Թարգմանիչ ԳԷՈՐԳ ՍԻՄՖԷՏԵԱՆ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

ՊՕՍԿԱՊԷ

—Ձեզ հասկնար թէ ի՞նչ նպատակ ունիք տիկին։ Ասանկ քսմնելի ոճիր մը գործուելէ ետքը, զայն արդարութեան աչքէն ծածկել շատ տարօրինակ կը թուի ինձ։

— Արդարեւ իրաւունք ունիք, բայց մասնաւոր հաշիւներ ստիպեցին զիս բացարձակ գաղտնապահութիւն պատուիրել ամէնուն, և այս նպատակն էր որ ամբաստանեալին ալ երդում ընել տուի լուռ մնալ մինչեւ վերջը։

— Ըսել է որ յանցաւորները անպատիժ պիտի թողուք, գոչեց դատաւորը սրտնեղութեամբ։

Լուիզ գլուխը վերցուց հպարտօրէն և աչքերուն մէջ գոհունակութեան ցոլք մը պահելով.

— Ապահով եղէք, տէ՛ր դատաւոր, յարեց. անոնք ամէնքն ալ պիտի կրեն իրենց արժանաւոր պատիժը։

— Բայց ե՞րբ, հարցուց նորէն պաշտօնատարը խիստ չեչտով մը։

— Երբ անմեղը ազատ արձակուի, ըսաւ Լուիզ, ես իմ ձեռքովս պիտի բերեմ ձեզ այս ոճիրներուն բո՛ւն հեղինակները։

— Կ'երդնում որ, շեչտեց դատաւորը լրջութեամբ, ձեր խօսքերը ամենայն ուշադրութեամբ մտիկ կ'ընեմ, և սակայն մէկ բան չեմ հասկնար անոնցմէ, կ'ըսէք թէ ձեր ձեռքովը պիտի յանձնէք մեզ այս ոճիրներուն բո՛ւն հեղինակները։ Բայց այս խօսքը անլուծելի առեղծուած մըն է ինձ համար։ Եթէ դուք կը ճանչնաք ոճրագործները, ինչո՞ւ համար երեք օրէ ի վեր լուռ կը մնաք։ Ինչո՞ւ այս վայրկեանիս իսկ չէք ուզեր յայտնել անոնց անունները։

Լուիզ, տժգոյն և ուժասպեկ, ամբոխին յենարանին կրթնեցաւ։

— Պէտք է գիտնաք որ, յարեց պաշտօնատարը աւելի խիստ ձայնով, դատաւորի մը առջեւ կը գտնուիք և պարտաւոր էք ամէն ճշմարտութիւն յայտնելու մեզ։

— Բայց ըսածներս ճշմարտութիւններ են, կակազեց Լուիզ այլայլած։

— Կրնա՞ն ըլլալ, պնդեց պաշտօնատարը, բայց աւա՜ղ, ճշմարտութիւն է թէ դուք մեծ գաղտնիք մը ունիք ձեր սրտին մէջ, զոր կը ծածկէք մեզմէ։

Լուիզ ձեռքերը ճակտին տարաւ և շուար ու մոլար աչքերը գետին յառած.

— Ա՜խ, Տէ՛ր Աստուած, Տէ՛ր Աստուած, գոչեց, որքան սոսկալի է այս կացութիւնը...։

Ցետոյ ձեռքերը պաղատագին ձեւով մը իրար միացուցած.

— Տէ՛ր դատաւոր, մրմնջեց դողդողջ ձայնով մը, կը հարցնէք թէ ինչո՞ւ համար լուռ մնացի երեք օրէ ի վեր և թէ ինչո՞ւ այս վայրկեանիս իսկ չեմ յայտներ ոճրագործներուն անունները...։ Ինչպէս ըսի քիչ մը առաջ, հոս ամէն բան յայտնելու եկած եմ թէեւ, բայց դեռ խուզարկութիւններս չեն ամբողջացած։ Երկու ալնիւ բարեկամներ ալ կ'աշակցին ինծի այս գործին մէջ։ Մեծ վստահութիւն ունիմ որ վաղը կամ միւս օր անպատճառ ձեր ձեռքը պիտի ըլլան բոլոր չարագործները, և այն ատեն ո՛չ թէ մէկ կամ երկու, այլ ամբողջ աւազակախումբ մը երեւան հանած ըլլալու բաստաւորութիւնը ունեցած պիտի ըլլամ։

—Բայց, տիկի՛ն, ըսաւ դատաւորը ձայնին ուժեղ շեչտ մը տալով, դեռ չյայտնեցիք թէ ի՞նչ առընչութիւն կայ այս ոճիրներուն և Լիւսրոլ ընտանիքին միջեւ։

—Ա՜խ, հառաչեց Լուիզ արցունքոտ աչքերով, ճի՛շդ այդ պարագան է որ կը խռովէ միտքս և հոգիս։ Գործին գլխաւոր հեղինակը և թելադրիչը եղած է այնպիսի մէկը, որ իմ միս և արիւնս կը կազմէ։ Ան պատրաստել տուած է Բիէր Ռիգառի սպանութեան դէպքը, և անիկա մեծկակ գումարներ վճարած է այս բանին գործադրութեան համար։ Ինք խոստովանեցաւ ինծի ամէն բան, և ես ալ իր արժանաւոր պատիժը տուի իրեն անաչառաբար։ Անշուշտ պիտի մտածէք թէ ինչո՞ւ Արդարութեան ձեռքը չի յանձնեցի զինքը։ Ո՜հ, չա՛տ դառն էր ընել ինձ այդ ձեռնարկը։ Դուք, իբր ներկայացուցիչ Արդարութեան, խիստ և անողոք էք ձեր պաշտօնին մէջ։ Բայց մարդ էք վերջապէս։ Ունիք սիրտ մը, որ կը զգայ և կ'արգահատի։ Ունիք զաւակներ, որոնց վրան կը գուրգուրաք։ Ըսէ՛ք, կ'աղաչեմ, կարելի՞ բան է պահանջել մօրմէ մը որ իր զաւակը իր ձեռքով կախաղան հանել տայ...։

—Իր զաւա՜կը, գոչեց դատաւորը զարմանքէ զարմանք անցնելով, ըսել է որ ձեր զաւակն ալ կը խառնուի այս քսմնելի եղեռնագործութեանց...։

—Ա՜հ, տէ՛ր դատաւոր, հեկեկաց դժբախտ մայրը ալիոզորմ և մորմոքալի ձայնով մը, խելքս կորսնցուցած եմ... ըսածս չեմ գիտեր...։ Գթացէ՛ք, գթացէ՛ք...։

Լուիզ ձեռքերովը երեսը ծածկեց և սկսաւ լալ դառնապէս։ Ամբողջ մարմինը կարծես կը ձգտէր ջլախտաւորի մը պէս, և աղեյոյզ հեծեծանքներ դուրս կը պոռթկային շարունակ իր հեւացող կուրծքէն։ Զայնը տխուր չեչտ մը դէմքը ահարկու դալուկ մը առած էր։

Դատաւորը մեծապէս ազդուեցաւ եղկելի մօր այս թախծալի վիճակէն, գթութեան արցունք մը կաթեց իր այտերուն վրայ և հետաքրքրութենէ աւելի արդահատանքով նայիլ սկսաւ Լուիզի, որ յայտնի էր թէ շատ կսկծալի տառապանքներու մէջ անցուցած էր իր բովանդակ կեանքը։

Հէք կինը կամաց կամաց ինքզինք դատաւ, արցունքները սրբեց իր աչքերէն և ապա գլուխը վեր առնելով,

—Այո՛, իմ զաւակս է Բիէր Ռիգառի կեանքին դէմ դաւադրողը, բաւական վճռական հաստատութեամբ մը։ Թէեւ մայրական գորովը բոլորովին ցամքած սրտիս մէջ, բայց վերջապէս մայր եմ ես և չեմ ուզեր որ դառնապէս կրեն իր վատութեան բոլոր հետեւանքները։ Երէկ հեռացուցի զինքը այս տեղէն, անիծելով և դատապարտելով զայն ամէնէն զարհուրելի կացութեան։ Զինքը Արդարութեան ձեռքը չի յանձնելուս պատճառներէն մէկն ալ Լիւսրոլներու ընտանեկան պատիւն էր, ինչպէս ըսի։ Զուզեցի որ ասկէ առաջ գաւիթ գայթակղութիւնն ու ամօթը աղարտէ նաեւ անոնց մաքուր անունն ալ։

—Դարձեա՛լ առեղծուած, գոչեց դատաւորը կունակը աթոռին յենարանին տալով։ Բայց ինչ պատճառ կայ ենթադրելու թէ Լիւսրոլներուն պատիւը պիտի աղարտի, քանի որ ձեր զաւակն է եղեր որ պատրաստել տուեր է այս ոճիրները։ Հաւատացէք, տիկին, եթէ պարոն Էտուարտ Լիւսրոլի կողմէ ներկայացուած չըլլայիք, կամ խնթի տեղ պիտի դնէի ձեզ և կամ Օրէնքին խստութիւնը պիտի գործադրել տայի ձեր վրայ։

(Շարունակելի)

ՋԱՐԳԱՐԱՆՔ՝
ՀԱՐԱՆԵԿԱՆ ՄՈՄԵՐՈՒ
ՊԼԻՊԷՐԵԱՆ ԵՒ ԳԱՎՄԱՃԵԱՆ
ՆԱԽԿԻՆ Վ. ԱՌԱՌԱՏՈՒՆ
Մ. ՀԻՍԷՑԻՆՃԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Կ. Պոլիս Սուլթան Համամ, թիւ 7
Ճիշդ Սրբկեր վաճառատան դիմաց

Համբաւաւոր եղած այս վաճառատունը, որ 20 տարիներէ ի վեր մեծ համբաւ չունեցած է հարսանեկան մոմերու, մկրտութեան հագուստներու, կանանց և օրիորդաց գլխարկաճոխնութիւններու մէջ, այս անգամ աւելի ընդարձակելով իր գործառնութիւնները, վերոյիշեալ վաճառատունը փոխադրուած է։

Այս առթիւ բոլորովին տարբեր դիւրութեամբ և գիներու տարօրինակ ամանութեամբ կը պատրաստէ ամենայդանչելի զարդարուած մոմեր որ միշտ պատրաստ կը գտնուի 30, 40 զոյգէ աւելի, զանազան կառնիներու և ձեւերու տակ։ Ուստի միշտ օգտուելու համար գիներու անագին տարբերութենէն, նախ դիմեցէք վերոյիշեալ վաճառատունը, ուրկէ չափազանց գոհունակութեամբ դուրս պիտի գնէք։ Մի՛ խարուիք, ուրիշ տեղ ճիւղ չունի և բուն իսկ հեղինակին դիմեցէք։

Կը գտնուին ամէն տեսակ լէժոնի ծաղիկներ, մնտաքս երիզ, կրլանա քօղք, ձեռնոց, ծանր անտուկ, արծաթապատ ափսէ եւն. եւն.։

Մկրտութեան հագուստներու ճոխ տեսակներ կը գտնուին սիւզէնիի, պրոտէյի, մնտաքս օթոմանի, սաթէն լիւքսի և լիւիզինի վրայ ծանր բանուած խիստ աժան գիներով։

Կանանց գլխարկաչինութեան մէջ եւս Պոլսոյ կողմը միայն մէկ հատիկ ըլլալով, այս ճիւղին մղում տալու համար ամէն ջանք և զոհողութիւն ի գործ դրած է։ Ընտրիւ իր առաջնակարգ մոտիսթներուն և Բարիզի ամէնէն ընտիր գործարաններէն բերել տուած վերջին նորաձեւ տպրանաց ճոխութեան և ազնուութեան։

Ուստի կ'արժէ անգամ մը այցելել նախ վերոյիշեալ վաճառատունը որ մեծ դիւրութիւն մը ըսել է Պոլսոյ կողմը ի՛սկան տեսին համար։ Կը մրցի Բերայի էն առաջնակարգ վաճառատուններու հետ, կը փափագի խիստ աժան ծախելով յաճախորդ շահիլ։ Կը գտնուին նաեւ փետուրներ, էքրէթ թաւիշ, վուալէթներ, նաեւ մանչ տղայոց բազմատեսակ գլխարկներ։

Պատրաստ կը գտնուին դարձեալ ծանր տեսակ խարճեր, կարնիթուրներու, թանթելայ և քօրսէլներու մեծ հաւաքածոյ, բօնժէ, թաֆթայ, մուլին տը սուա, սաթէն լիպէրթին, լիւզին, քուէփ անկլէ, ֆիչու, կանտ Պրոսէ, օրիորդաց օժիտի համար ճերմակեղէնք, քօրսէ անուշահոտ նիւթեր, ձեռագործի վերաբերեալ ամէն տեսակ նիւթեր, սալօններու համար ծանր տեսակ ծաղկեայ էթաժէրներ, մեծ թաւիշէ տերեւներ (սագբիներ, կողոմներ)։ Ուստի փութացէք դիմելու սոյն հազուագիւտ վաճառատունը։ 45

ՀԱԳՈՒՍՏԻ ՍԻՐԱՀԱՐՆԵՐՈՒՆ

Հագուստի խնդիրը վերջնականապէս լուծուած է այլ եւս։ Պատրաստ զգեստեղէնի մեծ վաճառատունը՝ ԷՄՆԻՃԷԹ որ Կ. Պոլիս, Սուլթան Համամի հրապարակի Բրէսի Լիսճե դրամատան վրայի յարկը հաստատուած է, հրիկ մարդոց եւ տղոց յատուկ ամէն տեսակ հագուստներու մեծ մթերք մը ունի միեւնոյն ատեն խիստ նուրբ, ձեւաւոր եւ վերջին նորաձեւութեան համեմատ պատրաստուած են ու ամէն քսակի յարմար եւ աժան գիներով կը ծախուին։

ԷՄՆԻԷԹ վաճառատունը իր կերպասները ուղղակի եւրոպական մեծ գործարաններէ մեծամասնակ բերել տալով զանազան ամէնէն ճարտար դերձակներու ձեռքով հագուստի կը վերածէ, այս բացառիկ պատճառով վաճառատան մէջ մեծ քանակութեամբ պատրաստ գտնուած հագուստները ամէն եղանակի նորաձեւութեան կը յարմարին եւ չափի վրայ կարուածներէն բնաւ չեն զանազանիր։ Ամենէն աւելի ճաշակի տէր ու դժուարահաճ անձինք անգամ գոհ կը բնան ԷՄՆԻԷԹԻ հագուստներէն, որոնք այսչափ կատարեալագործութիւնով հանդերձ դիմացկուն ու դիւրամատչելի ըլլալու առաւելութիւնն ալ ունին։ Մեր գրածներուն ճշմարտութիւնը հաստատելու համար բաւական է անգամ մը այցելել ԷՄՆԻԷԹ վաճառատունը։ Կիներու յատուկ ամէն տեսակ հագուստներու համար յատուկ մասնաճիւղ մը կայ վաճառատան կից։ Գիները ճշմարտապէս վերջնական են. զեղչ չկայ բնաւ։ 45

ՏՕՔԹ, ԵՈՐԿԻ ԱՆԹՈՆԻԱՏԻ

Վկայեալ
ՎԻԷՆՆԱՑԻ ԲԺՇԿ. ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԷՆ

Հիւանդ կ'ընդունի, ամէն օր, Եւրոպական ժամը առաւօտեան 8էն մինչեւ իրիկուան ժամը 9, Բերա, անգլիական դեսպանատան մօտ, Սէրգիս փողոց թիւ 20 տունը։

Գաղիական և մորթի հիւանդութեանց մասնագէտ է և Վիեննայի մէջ իր երկարամեայ պաշտօնավարութեամբ ստացած է ճարտար փորձառութիւն մը և իրեն դիմողները կը դարմանէ գիտական վերջին պահանջումներով։

Գաղիական և մորթի հիւանդութիւններէ զատ ուրիշ ախտերէ վարակեալները չի դարմաներ։ 50—6

Լ'ԻՆԻՈՆ ԴԷ ՓԱՐԻ

ԵԱՆԿԸՆԱ ԳԱՐՇԸ ՎԷ ԷՕՄՐ ԻՂՈՒՆ ՍԻԿՈՒՐԹԱ ԳՈՒՄԲԱՆԻԱՍԸ
1828 ՎԷ 1829ՏԱ ԹԷԷՍԻՍ ԳԼԼԸՆՄԸՂ
Մեբեզի իսարեսի — Բարիզսէ, Վանսօմ մէյսանրնսա 9 նիւմերօլը
տայիրեի խուսուսիէրինսէ

ՀԱՔԻՆ ՇԻՒՊԷՍԻ
Սէրմայէ վէ իհթիեաթ 119,000,000 ֆր.
1903ին թահսիլաթը 25,000,000 »
Թէտիէ օլունան զիյան 284,000,000 »
Սիկուրթայը էմլաքը գրյմէթի 22 միլիառ։

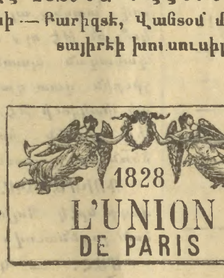

ԷՕՄԻՒՐ ՇԻՒՊԷՍԻ
Սէրմայէ վէ իհթիեաթ 161,500,000 ֆր.
1903 բրիմ թահսիլաթը 12,000,000 »
Թէտիէ օլունան զիյան 130,000,000 »
Սիկուրթատաալանէօմիւբ 278,000,000 »

ՊՈՒՇԻՐՔԷԹ կաեէթ միւահատ չէրտիֆ իլէ Թիւրքիատա սիկուրթա գայտ իտէր ԷՕՄԻՒՐ ՍԻԿՈՒՐԹԱ չիւպէսի տախի միխթէլիֆ սուրէթատէ վէ խուսուսի էհվէն ֆիյաթլարլա էօմիւր սիկուրթա իտէր։

ՇԻՐՔԷԹԻՆ ՊԱՆԳԱՄԸ՝ «Օսմանլը Պանքասը» տրը. Թիւրքիա վէ Մէմալիքը Շարգիյէ իչիւն միւտիրիյէթը ումումիյէ = Սթամպօլտա, Սուլթան Համամընտա, Բաթըրբը Օղլու Բասմաջը

Միւսիրի ումումիսի — ՍԻՄՈՆ ԴԱՑՍԷՐԼԵԱՆ
Միւսիր մուավինի — ՄԻՀՐԱՆ ՏԷՐ-ՆԵՐՍԷՍՍԵԱՆ

Ղալաթատա ալրուճա պիր Շիւպէսի օլտուղը կիպի՝ Մէմալիքը Մարուսէէնին հէր Թարաֆընտա տախի խուսուսի ամանալարը վար տրը։ 45

ԱՄԷՆ ՃԱՇԱԿԻ ՃԱՐՄԱՐ

ՀՈԼԱՆԴԱՅԻ ԱՇԽԱՐՀԱԾԱՆՈՒ ԱՄՍԹԷԼԻ
ՍԵՒ ՈՒ ՃԵՐՄԱԿ ԳԱՐԵՋՈՒՐԸ
ԱՌԱՆՑ ԱԼԿՕԼԻ ԱՆԱՐԱՏ ԵՒ ՀԱՄԵՂ

Գարեջուրը երբ իր բնական զուտ նիւթով և առանց ալքոլի պատրաստուի, մարսեցուցիչ և կազդուրիչ յատկութիւններէ զատ, նաեւ խիստ օգտակար կ'ըլլայ ամէն անձանց, կանանց, ու նոյն իսկ տղայոց համար։ Ամէն անոնք որ ճաշի ատեն կամ առաջ գարեջուր գործածել կը փափաքին, թող հաճին սոյն ՀՈԼԱՆԴԱԿԱՆ ԱՄՍԹԷԼԻ գարեջուրը խմել, որո՛ւն համեղ, զուտ և ամենաքնտիր յատկութիւնը, ամէն տեղ ծանօթ ըլլալուն, գովել աւելորդ է։

Խել մը անձինք ստորին կարգի տակառի գարեջուրները չիներու մէջ լեցնելով, սկսած են ծախել իբրեւ ճշմարիտ օրիժինալ գարեջուր։ Այսպիսի կեղծերէն զգուշանալու համար պէտք է միշտ պահանջել չիներուն վրայ սա երիֆեթը։

Գիները խիստ դիւրամատչելի են։ — Կը գտնուի մեծ նպարավաճառներու խանութները, դեղի մթերանոցները, դեղարանները և մեծ ճաշարանները։ Ընդհանուր կեդրոնատեղին է, Պոլիս, Եէնի-Ճամի ճառտէսի, Ֆինտըգլեան խան, Պ. ՆԷՎՐՈՒԶԻ մթերանոցը։

Bière d'Amstel. HOLLAND 5—25

ԱՄՍԷՆ ԿՈՂՄԷ ԳՆԱՀԱՏՈՒԱԾ
ԵՐԱՇԽԱՒՈՐԵԱԼ ՇԵՐԱՄԻ ՀՈՒՆՆ

Վկայեալ մասնագէտ եւ հեղինակ
1903 Աբեմֆի միջազգային արուեստահանդեսին արծաթ medալով վարձատրուած
ԵՈՒՎԱՆԻ Պ. ԱՐՏԷՄԻԱՏԻՍԻ կողմէ

Փասթէօռի դրութեամբ մանրադէտով ընտրուած շերամի հունտ Հայաթաթիկ Ցունաստանի Ներքին գործոց Նախարարութեան։ Վեհ. Թագաւորին նախագահութեան տակ գտնուող Երկրագործութեան Ընկ. որմէ ստացած է Նո. 1086 և 6 սեպտ. 1903 թուականի գնահատական պաշտօնագիր մը։

Նմոյշի համար ֆիչ ֆանակութեամբ հունց ձրի կը տրուի

Փափաքողք կրնան հասցէիս դիմելով պայմանի և գնոյ մասին տեղեկութիւն առնել

Ամէն կողմ Գործակատար կը փնտռուի

Հասցէ՝ ԵՈՒՎԱՆԻ Պ. ԱՐՏԷՄԻԱՏԻՍ
NEV-CHEHIR (Konia) Նէվշէհիր (Գոճիա) 9

ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ ԹՆԱՅՈՂԱԿԱՆ

Պոլսոյ ամէնէն հին դեղարանն ըլլն հանրածանօթ ԻՐԻ-ԳԱԲՈՒԼԸԼԻ դեղարանը — որ 150 տարուան գոյութիւն մը ունի — այս անգամ իր հաստատութեանը տուած է եւրոպական նոր դրութեամբ ծաւալ մը։ Դեղերու թարմութիւնը ապահովցնելու համար Եւրոպայի մեծ գործարաններուն հետ յարաբերութեան մէջ մտնելէ յետոյ՝ մասնաւոր սենեակ մը ալ սարքած է ուր կ'այցելեն յաջորդաբար Մայրաքաղաքիս համաւաւոր բժիշկներէն ութը տօքթօռներ որոնց իւրաքանչիւրն իր «մասնագիտութեան» մէջ կը դարմանէ զանազան հիւանդութիւններ. ինչպէս, թոքի, լեարդի, պէօվրէկի, բերնի, ականջի, ջղային այլազան հիւանդութիւններն, գաղիական ախտ և անոր յարակից պարագաները, մորթային են. եւն.։

Վերոյիշեալ տօքթորները ամէն օր ներկայ կը գտնուին, սակայն ատենցմէ հետեւեալները մասնաւոր օրերու կ'այցելեն.

Տր. Դր. Ճէլալ էֆ. Դշ. օրերը կէս օրէն վերջ
Տր. Խ. Պողոսեան էֆ. Շբ. » » » » (Ջղային հիւանդ.)
Տր. Գ. Ֆինճանճեան էֆ. Բշ. Եշ. Ուր. » » »
Տր. Պ. Գալայճեան էֆ. Դշ. Ուր. Շբ. կէս օրէն վերջ

Դարմանատունը վարկ մըն ալ բացած է Պոլսոյ արուարձաններէն իրեն դիմող «ծանօթ» յաճախորդներուն։ Հաստատութեան ի վաղուց ունեցած սկզբունքին համաձայն — որ է ուղղամտութիւն — դեղագիրներուն պատճէնը միշտ կէտ առ կէտ կը գործադրուին կատարեալ խղճի մտօք։ Աւելցուցէք այս առաւելութիւններուն գիներու մասին ընծայուած անմրցելի պայմաններն՝ ու այն ատեն գոհութեամբ պիտի դիմէք առ դեղարանն

ԻՐԻ-ԳԱԲՈՒԼՈՒ
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ Պ. ԹԻՒԼՊԷՆՃԵԱՆ
ՊԱՀՃԷ ԳԱՌՈՒ ԹԻՒ 32

Ուրբաթ օրերը բժիշկները ձրի կը ճայնեն առաւօտուընէ մինչեւ երեկոյ

ԸՆՏԻՐ ՄԻՋԱՏԱՍՊԱՆ ՓՈՇԻ 5—30

ՆՇԱՆ ՋԱՄԻՋԵԱՆ

ՄԱՆԱՒԱՆՑ ՀԱՐՍԱՆԵԿԱՆ ՄՈՄԵՐՈՒ
ԵՒ
ՄԿՐՏՈՒԹԵԱՆ ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐՈՒ

Կ'ուզէ՞ք հարսնիքներնուդ փայլը աւելցնել, գեղատեսիլ «էֆէ» մը տալ մօտերուն, դիմեցէք ՆՇԱՆ ՋԱՄԻՋԵԱՆԻ վաճառատունը, ուր բացի պատրաստ գտնուած մոմերէ կը զարդարուին նաեւ մեծ խնամով վերջին նորաձեւութեամբ ճաշակաւոր մոմեր, անմրցելի աժան գիներով։ Կը գտնուին նախ հոն հարսի կիրանտ, քողք, քողքի սնուկ, զարդարուած կողով, ծաղիկ, փետուր, եւն. եւն. եւն.։

Փութացէ՛ք, հարսնիքի Տէրեր, այցելել անգամ մը Նշան Զամիչեանի հարսանեկան մոմերու ճոխ վաճառատունը, ուր ոչ միայն ձեր ճաշակը, այլ նաեւ ձեր քսակն ալ գոհացում պիտի գտնէ։

ՍԽԱԼ ՏԵՂ ՉԵՐԹԱՔ

ՆՇԱՆ ՋԱՄԻՋԵԱՆ

Կ. Պոլիս, Քամանքօ խանի տակ, թիւ 86 3—50

ՕԱՍԻՆ ՄԻԵՏԱԼ, ԲԱՐԻԶ 1900

2

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ-ՔԱՐՄԷԼ ԸՆԿ.

ԱՆԱՐԱՏ ԳԻՆԻՆԵՐ ԵՒ ՔՕՆԵԱՔՆԵՐ
ՌԻՇՕՆ-ԼԸ-ՍԻՕՆԻ (Պաղեստին) մեծ մառանցներէն

ԱՄԷՆ ՏԵՂ ԿԸ ԾԱԽՈՒԻ. — ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ ԵՒ ՄԹԵՐԱՆՈՑ
Ղալաթիոյ Քարափը, Սիրէ Ֆրանսէզ, թիւ 145—147

Բարիզի բժշկ. կաճառին բրոֆէսէօր Ժ. ԲՈՒՇԷԻ
Պոռտոյի գիտական կաճառէն Բրոֆ. ԿԱՅՕՆԻ
Համպուրկի քաղաքապետութեան քիմիագէտ Ս. Է. ՆՕՔԻ և այլ նշանաւոր գիտուններու վկայութեամբ,
ՄԵՐ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՆ ԵՆ

ԲՆԱԿԱՆ, ՕԳՏԱԿԱՐ ԵՒ ԴԱՐՄԱՆՈՂ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԵԼ ՎԱՃԱՌԱՆԻՇԻՆ

ՎԱՃԱՌԱՆԻՇ